

20 anys de perspectiva
1 9 7 4 - 1 9 9 4

Publicació
de Rosa Sensat

Febrer 1995

PERSPECTIVA

ESCOLAR 192

**Nou sistema,
nova inspecció**

L'espai-joc

Artur Martorell

Manifest per les
biblioteques escolars

Febrer 1995

P E R S P E C T I V A E S C O L A R 1 9 2

Edició i Administració:

Associació de Mestres Rosa Sensat.
Còrsega, 271 • Tel. 237 07 01
Fax: 415 36 80 • 08008 Barcelona

Consell de Redacció:

Anna Agenjo, Rosa Carrió,
Mercè Comas, Ton Creus,
Mercè Fluvià, Montserrat Galícia,
Marta Mata, Carme Ortoll,
Teresa Serra, Jesús Viñas

Director:

Jordi Tomàs

Secretària de Redacció:

Carme Suaz

Disseny gràfic i coberta:

Vilaseca/Altarriba

Composició i muntatge:

Núria Hortal

Dibuixos:

Werner Thöni

Fotòlits:

Amena, s.a.

Impressió:

Romanyà-Valls

Subscripcions i distribució llibreries:

Associació de Mestres Rosa Sensat

Dipòsit legal:

B. 2090-1975-ISSN: 0210-2331

Subscripció anual:

5.950 ptes.- P.V.P. 675 ptes.

R O S
S E N
S A T

Editorial:

No arriem veles! 1

Monogràfic:

Nou sistema, nova inspecció

La inspecció com a factor de qualitat en el sistema educatiu. Perspectives i problemàtiques d'avui. *Joan Mestres* 2
Què demanem els pares al sistema educatiu. *Josep Ramos García* 10
Configuració de la Inspecció en el marc definit per la LODE i la LOGSE. *Jordi Viñas i Cirera* 16
Propostes de la comunitat educativa sobre la funció inspectora. Opinions diverses 25
Una aproximació a Europa. *Josep Mª Refusta i Palau* 37
Termes bàsics sobre la inspecció 45
Bibliografia complementària *Biblioteca Rosa Sensat* 46

Escola.

Experiències escolars:

Experiència per a la prevenció de les drogodependències. *Joan Grau i Riera* 50
Aplicant la Reforma:
Ensenyar i aprendre procediments. *Anna Maria Geli, Josep Juandó, Pilar Busquets i Mercè Trebal* 57

Escola i societat.

Serveis complementaris:

L'espai-joc. *Pilar Codina Olivé i Isabel Boix Junquera* 64
Educació cívica:
Artur Martorell. Josep Martorell 68
Biblioteca escolar:
Manifest per les biblioteques escolars. 75
X Aniversari del servei de biblioteques escolars «L'Amic de Paper» 1984-1994. 77
Lliurament de Premis 79

Novetats bibliogràfiques

Textos legals 81
Cartes al director 84

No arriem veles!

L'escola té una gran responsabilitat en la transmissió dels valors que fonamenten la convivència democràtica i ha de decidir quina és la forma més adequada de fer-ho en el seu propi context.

No hi ha dubte que la democràcia se sustenta sobre uns valors que cal respectar i que l'escola també ha d'educar. La democràcia no es pot reduir exclusivament a un sistema més o menys perfecte de govern. Pressuposa uns valors humans, com és el respecte de la persona amb les seves diferències, el pluralisme, la participació, el diàleg, els quals han de ser defensats com a pilars de la convivència pacífica dins un sistema de govern, tot i la imperfecció d'alguns dels seus mecanismes i el comportament d'alguns polítics.

Els recents escàndols de corrupció no han d'invalidar ni els valors inherents a la democràcia ni la legalitat de les institucions democràtiques, ni han d'entelar la dignitat de molts polítics que són fidels al seu ideal i treballen pel bé de la societat. En tot cas, han de fer prendre consciència de les febleses del sistema i de les persones, i fer reforçar els mecanismes de control que s'han d'aplicar amb fermesa, amb justícia i imparcialitat. I que s'ha d'avançar cap a formes cada vegada més justes de democràcia.

L'escola ha de transmetre els valors de la democràcia, sense amagar les seves febleses, ajudar a analitzar la realitat i la imatge sovint barroera que en donen alguns mitjans de comunicació, a fomentar en els nois i noies la participació en tot allò que és col·lectiu.

Quan algun noi o alguna noia ens diu que tots els polítics són iguals hauríem d'ajudar-los a entendre que aquesta opinió és injusta, que la democràcia té les seves misèries, però que deixar-nos arrossegar per l'explotació que alguns mitjans de comunicació fan de l'actuació d'alguns polítics és dinamitar les bases del sistema democràtic.

Embrutar-ho tot és un trist servei que fem a tots els nois i noies, els quals, i com més petits més, necessiten uns referents, unes seguretats. El mestre o la mestra és el punt de referència immediat a l'escola i no pot arriar veles ni flaquejar, sinó que ha de continuar transmetent amb convenciment valors com el respecte, el diàleg, la participació, la solidaritat, i altres com l'honradesa i l'amistat.

2 Nou sistema, nova inspecció

Què és la qualitat educativa es defineix per consens, de manera dinàmica i evolutiva a partir de l'assolit i el desitjable. La inspecció en un context democràtic vetlla pel compliment dels mínims de qualitat exigibles i contribueix a definir la qualitat educativa. Hi ha diferències entre els inspectors i els inevitables contrastos entre ells i entre el servei i el sistema administratiu del qual formen part.

La inspecció com a factor de qualitat en el sistema educatiu. Perspectives i problemàtiques d'avui

Joan Mestres

Inspector en excedència
Assessor i Dr. en Ciències de l'Educació

Dimensions de la qualitat

Allò que sigui la qualitat educativa per cadascú, a cada moment, depèn dels seus interessos, de les seves necessitats, la seva responsabilitat, el nivell d'actuació en què es trobi i del nivell de consciència assolit. La determinació del què és la qualitat educativa per una col·lectivitat és un problema, en part, de consens i d'acord social i col·lectiu. El què és o entèn per qualitat educativa un ciutadà, un alumne, un mestre, un director, un inspector o un responsable de polítiques administratives, és cosa ben diferent.

La qualitat es defineix socialment i professionalment en un context i un moment determinat. El concepte de qualitat és constructiu, evolutiu, dinàmic. Això no vol dir que sigui relatiu, sinó que és absolut en cada moment històric. La *qualitat educativa assolida* és fruit d'un esforç col·lectiu i és una producció cultural que cal defensar, potenciar i desenvolupar.

Hi ha diversos significats semàntics, pragmàtics i simbòlics darrera del concepte de qualitat educativa que cal tenir presents.

— Hi ha una *qualitat exigible*, assolida i acceptada en general.

Per sota dels indicadors de qualitat exigible, l'usuari o implicat té dret a reclamar, denunciar o exigir.

- Es pot fixar una *qualitat desitjable*, com a aspiració educativa encara no aconseguida. Fins i tot en el millor dels casos, no s'està satisfet del tot amb la *qualitat assolida*. Assolits els trets, s'aspira a uns altres de nous. Des d'aquesta perspectiva, qualitat és una tendència a la millora.
- També existeix una *qualitat optativa*. Hi ha trets de qualitat que s'obren com a ventalls d'opcions electives, de vegades oposades entre si. Aquests trets de qualitat optativa determinen la diversitat, fan possible l'autonomia i reclamen certa tolerància, ja que no es poden imposar o eliminar.

Què és una inspecció educativa orientada a la qualitat?

Una inspecció orientada a la qualitat és un servei capaç d'actuar de manera diferenciada i diversificada segons les dimensions de qualitat esmentades i que segons el cas podrà:

- Exigir el compliment dels requisits de la qualitat mínima obligada. Els poders públics i la inspecció han de garantir el compliment de la legislació i el compliment dels drets educatius de tothom. Aquest és un aspecte innegociable i exigible amb rigor.
- Afavorir el consens i ajuntar els esforços per aconseguir la qualitat desitjable en cada moment, per a cada centre, aula i noia o noi. Dimensió que requereix una preparació tècnica i una vàlua professional de l'inspector per dirigir processos de consens i dinamització.
- Fomentar i ajudar a planificar la qualitat optativa amb diversitat i sense partidisme. En aquest cas la inspecció ha de ser tolerant i neutral, respectant totes les possibilitats que la legalitat fa possibles.

La inspecció com a servei, i cada inspector/a, també té, de forma

4 Nou sistema, nova inspecció

més o menys conscient, el seu concepte de qualitat educativa: com a garantia de qualitat mínima exigible, com a tendència a la qualitat desitjable i com a qualitat optativa. Impulsar la qualitat de manera conscient i intencional vol dir revisar i operativitzar de manera permanent els indicadors del model de qualitat que serveixen per a orientar i diversificar el ple del treball del servei d'inspecció. Es tracta d'afavorir la diversitat i l'autonomia de centres, el pluralisme educatiu, tot i garantint la qualitat mínima exigible per llei. Això implica un canvi del paradigma d'inspecció, ja molt assolit pels actuals inspectors, sense procurar l'efecte homogeneitzador i unificador que es pretenia del servei en d'altres moments històrics.

Servei d'inspecció i inspectors

El servei d'inspecció té unes funcions encomanades que, en part, i només en part, estan definides per la normativa general i l'específica que regula el seu propi funcionament. Sempre existeix una certa distància entre el que diu la norma i el que realment es fa. Això també passa en el sistema d'inspecció, tant col·lectivament com individualment.

El col·lectiu d'inspectors fa unes coses fruit dels problemes del moment o del pla de treball. De vegades hi ha una certa conflictivitat sobre si és això o no és, el que ha de fer la inspecció. La «reglamentació» sempre té aquell punt final que diu «i tot allò que se'ls encomani». Tots sabem que la forma de fer una acció pot variar de sentit, d'acord amb la intensitat, credibilitat, convenciment i nivell d'exigència.

També és clar que cal distingir entre inspector/a i servei d'inspecció. Entre les persones de l'organització hi ha diferències pel nivell jeràrquic i de responsabilitat. Però també en un mateix nivell hi ha, de vegades, diferències substancials d'estil, de criteris, de manera d'entendre les coses. Fet que és enriquidor per a l'equip mentre es mantingui en uns nivells d'oscil·lació acceptables amb un control organitzacional.

Els inspectors o inspectores poden intervenir en la seva organització amb un esperit dòcil, obedient, participatiu, reflexiu, crític o d'oposició. L'organització té els seus caps oficials i els seus líders

reals. Desafortunadament, no sempre coincidents per motius polítics. També cal dir que en aquesta professió hi ha un grau molt elevat d'individualisme o aïllament i soledat. És bastant difícil fer un treball real en equip, que no és el mateix que fer freqüents reunions.

Organització del servei i inserció en l'aparell administratiu i el sistema

La inspecció és com el sistema nerviós, que comunica el cervell amb la resta d'òrgans emetent informació en ambdues direccions. L'organització de la inspecció es fixa un pla de treball i unes línies generals d'actuació que és desitjable que estiguin d'acord amb els requeriments de l'administració. És bastant freqüent que existeixi una certa conflictivitat entre la percepció interna i externa sobre el que cal i es pot fer en cada circumstància.

Els usuaris valoren positivament el servei d'inspecció quan els ajuda a potenciar i fer valer davant l'administració el seu propi projecte. I es valora com a negatiu quan es veu com un òrgan fiscalitzador. A ningú no li agrada que el controlin des de fora. Tots creiem ser prou conscients per ésser els nostres propis sistemes de control. Però les coses no són tan senzilles. Sovint, en un centre hi ha diferents criteris per part de diferents grups i es demana la intervenció de la inspecció. Aleshores el factor de qualitat de la intervenció de l'inspector o la inspectora dependrà del grau de conformitat o suport a la línia d'actuació de cadascú.

Segons la imatge prèvia existent, es demana o s'evita la intervenció de l'inspector. Hi ha inspectors que tenen moltes demandes d'intervenció. Altres pràcticament no en tenen. Es pot pensar que aquest és un indicador de qualitat del tipus d'intervenció, però això tampoc no és del tot cert. Cada inspector, en intervenir, cal que pensi prèviament si cal que ho faci i fins a quin punt i quan convé que es retiri. Hi ha tipus d'intervenció que poden crear dependència i no afavoreixen l'autonomia i la maduresa institucional. En alguns casos, les necessitats d'intervenció poden ser expressió o teràpia d'un cert autoritarisme o messianisme poc sa. Per això, a vegades, es pensa que el millor inspector és aquell que no es veu.

6 Nou sistema, nova inspecció

L'inspector que vol afavorir una innovació o vol ajudar al desenvolupament institucional comptarà amb un grau de maduresa personal i gran experiència, sabrà escoltar molt i parlarà poc per convèncer internament, no per imposició del seu estatus.

Certament, l'inspector és el servei de l'Administració que pot tenir una visió global del centre i per tant les seves propostes poden ser molt més ajustades a les necessitats reals. Els compartiments administratius veuen els centres fraccionats segons un sol aspecte: dotació de recursos personals o materials, reparacions, equipaments o aparells d'informàtica... El mateix servei d'inspecció també és un compartiment dins del tot administratiu. Els canals de comunicació no sempre són oberts i eficients, i es prenen decisions sense una visió global. Així, de vegades, al centre arriba el que menys falta fa, encara que sigui més costós.

Un factor de qualitat del servei d'inspecció seria que afavorís el procés de presa de decisions amb una visió global. D'aquesta manera els inspectors serien interlocutors efectius entre els centres i l'Administració i afavoririen la racionalització administrativa.

És cert que des dels caps i els responsables administratius la imatge de cada inspector és diferent. No tots els informes tenen el mateix pes, en part depenen de qui els firma. Alguns inspectors tenen més credibilitat, o almenys se'ls té més en compte que d'altres; això depèn dels qui estiguin en els llocs de responsabilitat política o administrativa.

També és poc clara i excessivament porosa la frontera entre inspectors, funcionaris i persones amb responsabilitat política o administrativa, que afavoreixen amiguismes i rivalitats. Seria desitjable un rigor més gran en la carrera administrativa basada en criteris tècnics i una clara distinció dels càrrecs polítics. El sistema per proposar els caps ha de ser objectiu, que valori els mèrits, la preparació i experiència professional, i no a través de nomenaments a dit, provocats per fidelitats, amistats, o del corresponent carnet, amb conseqüències molt negatives.

Crisi del sistema d'inspecció. Evolució i avaluació del servei

Amb l'establiment de la democràcia es va voler posar en crisi el sistema d'inspecció. Es deia que era corporatiu, tancat i reaccionari, deslligat dels professors i dels centres, només obediend al poder... Alguns pensaren fins i tot en la seva supressió. Es va crear un sistema de docents que de manera periòdica i limitada exercissin la funció d'inspecció, amb uns mecanismes d'anada i tornada cap als cossos docents de procedència. El paradigma del nou sistema ha tingut una realitat virtual. Qui ha tornat a l'aula com a docent després d'haver estat inspector durant un període de temps? D'haver-n'hi algun cas, ha estat excepcional i per motius personals, no pas institucionals i com a resultat del sistema.

Mentrestant ens podríem preguntar si els canvis de persones en el servei han produït una major professionalitat, democratització, participació, eficiència, satisfacció per part dels usuaris i administrats o dels dirigents o administradors i dels mateixos funcionaris inserits en el servei.

Quan ja s'han renovat la major part de les persones del servei

8 Nou sistema, nova inspecció

d'inspecció amb el nou procediment d'accés per un període limitat, ressegueixen les velles tendències d'institucionalització del servei per vida. Els màxims defensors es troben ara entre els nouvinguts. Es parla ja de crear un nou cos.

Inspectors de per vida o per períodes? Hi ha raons per defensar tots dos paradigmes. La professionalització en qualsevol camp requereix d'un temps d'aprenentatge, costa arribar a ser un bon inspector, o un bon formador, assessor, orientador, etc. Per això, quan s'ha aconseguit un bon professional, cal conservar-lo i fer que els nous aprenents tinguin bons companys i mestres. S'ha d'evitar tant que la professió es fossilitzi o es creï un corporativisme perjudicial, com que no s'aprofitin l'experiència i el saber fer dels bons professionals.

Un perill bastant previsible en un futur immediat serà la immobilització i esclerotització del sistema d'inspecció per envelliment del grup i manca de renovació. La sang jove en una organització és tan important com l'experiència. Cal comptar amb una renovació permanent. No és bona una excessiva estabilitat, com tampoc no ho és una gran mobilitat.

No sembla convenient garantir la plaça per vida a tothom que hi ha accedit. Tots sabem que existeix el principi de Peter. Però també és cert que no és un perill exclusiu de la inspecció. És important establir un sistema de control i avaluació del mateix sistema d'inspecció, no sols intern, sinó també extern, és a dir, per part dels òrgans decisoris i responsables administratius, i també per part d'equips directius i docents de centres i altres usuaris i receptors dels serveis.

Sistema d'indicadors de qualitat

Un sistema d'indicadors de qualitat per valorar el servei d'inspecció hauria d'orientar-se en aquests quatre vessants:

1. Indicadors de qualitat del servei d'inspecció percebuts pels usuaris (directius, docents, alumnes, pares i ciutadans...): hi ha més atenció a les demandes, s'actua amb promptitud, rigor i justícia? Hi

ha menys arbitrarietats, major participació en els plans d'actuació de la inspecció? El pla d'inspecció se centra en allò fonamental? Recordeu el principi de Pareto: «pocs vitals, molts trivials», en altres paraules, en pocs punts d'un procés (un 10%) es produeixen els màxims errors (80%).

2. Un altre grup d'indicadors seria per part de l'administració: els inspectors fan el que s'espera d'ells, serveixen per fer que el sistema educatiu evolucioni adequadament? Són útils els seus informes per prendre decisions administratives i corregir els errors? Com són els canals de comunicació entre la inspecció i els diferents serveis en cada nivell territorial o central? Quins són els costos del servei i els processos i productes que se n'obtenen? Quin és el volum del servei proporcionalment als altres? Com s'estableix la relació amb els altres serveis d'assessorament i formació?

3. Un tercer grup d'indicadors de qualitat farà referència als mateixos inspectors: estan més satisfets de la seva tasca professional? Tenen les eines necessàries? Són reconeguts, es renoven i es formen, sense caure en l'anquilosament? S'eviten arbitrarietats i diferències, hi ha un sistema de control intern eficaç? Es valora l'actuació concreta de cada inspector i equip de manera que es generi una millora del servei?

4. Des de la perspectiva del sistema: el servei d'inspecció ajuda a potenciar la diversitat de centres sense que existeixi discriminació o desigualtat socio-cultural? Ajuda a potenciar la qualitat de cada centre? Com? Facilita la implantació de la reforma i la innovació educativa? Intervé en les decisions del mapa escolar? Facilita la continuïtat de les línies pedagògiques entre centres pròxims que escolaritzen els mateixos nens?

És clar que molts d'aquests indicadors de qualitat estan relacionats entre si i la responsabilitat no és exclusiva del servei d'inspecció. Com es deia a l'inici, la definició i consecució de la qualitat és una obra col·lectiva.

L'autor, pare de família i ben sensibilitzat per l'educació, fa unes reflexions sobre les expectatives dels pares respecte a les escoles per als seus fills i filles i sobre els aspectes que determinen la tria d'un centre o d'un altre. D'altra banda, evidencia el desconeixement que els pares tenen dels inspectors i la nul·la relació i comunicació entre ells.

Què demanem els pares al sistema educatiu

**Josep Ramos
García**

Membre de la Junta
APA C. P. El Sagrer.
Tècnic Administració
Local

Plantejar-se què demanem els ciutadans al Sistema Educatiu des de l'escola bressol fins a la universitat és plantejar-nos el màrqueting de serveis que ofereixen cada un d'aquests nivells educatius. Aquesta és una tasca col·lectiva de les diverses organitzacions de pares d'alumnes i de l'Administració que s'ha d'acompanyar de la fixació dels seus nivells de qualitat

Les meves reflexions només pretenen ser un punt de vista més en aquest debat sobre la qualitat de l'ensenyament que, com en altres sectors dels serveis públics, tot just s'inicia en el nostre país.

M'agradaria aclarir prèviament el concepte de servei públic que per a mi té l'ensenyament, tant si és gestionat per la mateixa Administració com si ho és per particulars o institucions.

Qualitat del servei d'ensenyament

Si entenem que qualitat de servei és la satisfacció de les expectatives dels seus usuaris o dels seus clients, i això ho apliquem als centres d'ensenyament, podem dir que la seva qualitat vindrà definida per la satisfacció de les expectatives dels pares, dels alumnes i dels ciutadans.

A. Les expectatives dels pares

En el meu intent de definir quines poden ser les expectatives dels pares respecte a les escoles de les seves filles o fills, he optat per allò que determina uns pares a triar un centre respecte d'un altre.

Que els nostres fills vagin a gust a l'escola. Que sigui una escola acollidora en el sentit més ampli. Receptiva a la diversitat amb una atenció personalitzada a través de la relació dels mestres i tutors amb cada una de les famílies i alumnes

Que l'escola doni la instrucció i la cultura necessàries per a la progressió acadèmica i la qualificació professional a la vegada que els integri en el nostre entorn cultural.

Que la formació rebuda els permeti situar-se professionalment i aconseguir les seves aspiracions com a joves i com a adults (econòmiques, professionals, creatives, de realització personal, d'integració social i cultural...).

En un espai adequat. Per la seva situació, per la seva proximitat o la bona comunicació amb el domicili familiar (encara que sigui a través del transport escolar). Per l'adequació de l'edifici a la funció educativa. El bon aspecte de les aules, dels patis i dels locals annexos (biblioteca, laboratoris, menjadors...).

Pel servei de mitja pensió o espai adequat per a menjar. Pel servei de mitja pensió o equivalent que resolgui la possibilitat del treball del pare i la mare o la supressió de més de dos desplaçaments.

La contradicció immediata ens la trobarem en l'aplicació de l'ESO, on els centres de gestió pública de secundària no tenen previst, que jo sàpiga, d'oferir als nois i noies de dotze i tretze anys, el servei de menjador que fins ara havien tingut a primària.

Pels costos directes o indirectes que ocasiona l'ensenyament, segons el nivell educatiu a cada tipus de centre (públic o subvencionat).

12 Nou sistema, nova inspecció

B. Les expectatives dels alumnes

Com a pare, m'he atrevit a interpretar els desitjos (més raonables) dels nostres fills, que de manera generalitzada podrien ser :

Una escola acollidora i receptiva a la seva individualitat i a les seves característiques personals, que els respecti i els integri. Una relació cordial amb els tutors i un tracte agradable i respectuós entre professors i alumnes.

Que ensenyi. Els nois i les noies, generalment, volen aprendre encara que sovint aquest desig es barregi amb altres motivacions. Per tant, els alumnes esperen de l'escola que:

- els ensenyi a pensar amb lògica;
- els doni coneixements instrumentals;
- els desvetlli l'interès per l'estudi i la satisfacció pel treball.

Que integri socialment. Que compagini el treball escolar amb les adquisicions culturals tot integrant-se en una col·lectivitat de companys i amics.

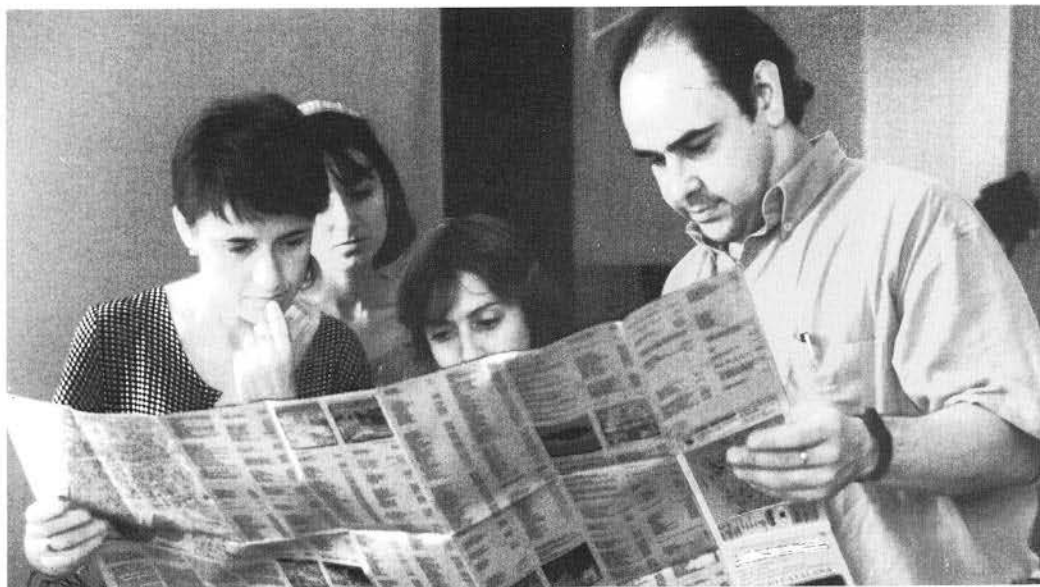
C. Què demana la societat al sistema educatiu?

Això us ensenyen a l'escola? Sovint era la pregunta de la gent gran quan jo era un noi. Fa temps que no sento la frase. M'atreviria a dir que les expectatives dels adults actuals són més realistes i accepten més les limitacions de les escoles a l'hora d'impartir l'educació convivencial, però això no excusa cap nivell del Sistema Educatiu d'acceptar la part de responsabilitat en l'educació que li correspon.

I què és el que esperem els ciutadans d'avui del Sistema Educatiu? Possiblement no ens equivocarem gaire si afirmem que:

- Integri socialment, fent de transmissora dels valors bàsics de convivència.

El marc constitucional i l'Estatut de Catalunya són per a nosaltres els referents bàsics d'aquesta educació.

— Prepara els nostres joves per integrar-se de manera competent en el món del treball.

Crec que és bo recordar que les inversions en el sistema educatiu són inversions en el nostre potencial humà. És per això que, com a ciutadans, hem de demanar resultats a l'escola, als centres de formació professional, als instituts i a les universitats. Demanar-los especialment als últims estaments que ells també siguin sensibles a les lleis i a les demandes del mercat de treball, que preparin els nostres joves per saber crear, si és necessari, el seu propi lloc de treball o la seva pròpia empresa.

En tot sistema productiu de serveis, i el sistema educatiu també ho és, encara que amb unes característiques molt pròpies, s'estableix algun mètode de control de la productivitat i de control de qualitat. Crec que el sistema educatiu no pot ser diferent en aquest aspecte i necessita també qui s'encarregui d'aquests controls.

Indicadors de qualitat

Anys enrera, els indicadors de qualitat ens els donava la premsa, principalment a principi de curs, amb les escoles que encara no

14 Nou sistema, nova inspecció

havien acabat les seves obres el dia de l'inici de curs, o amb famílies o APAs que omplien els locals del Serveis Territorials, cada un amb la seva problemàtica concreta. Per sort o no només per sort, actualment això no succeeix d'una manera tan generalitzada i la qualitat del nostre ensenyament es deu mesurar amb altres paràmetres. El meu interrogant és quins deuen ser i on situen les famílies la qualitat del nostre ensenyament.

Posats a demanar, com a pare que forma part de la Junta d'una APA i com a ciutadà, que està en un Consell Escolar de Districte a la ciutat de Barcelona, m'atreuria a demanar als inspectors que vetllin per aquesta qualitat i defineixin els seus indicadors de qualitat de forma més professional de la que ho faig jo.

La comunicació dels inspectors amb els clients i usuaris

Avançant en la meua reflexió m'atreuria a dir que si la Inspecció assumeix o se li atorga aquest paper de vetllar per la qualitat del sistema educatiu se l'hauria de dotar d'instruments de comunicació propis i de més temps per atendre el que podríem dir el públic d'aquest sistema, no ja atenent només els casos conflictius, sinó adreçant-se a les famílies de la seva demarcació per informar-les i orientar-les adequadament.

Un exemple evident és que les famílies coneixem els mestres dels nostres fills, també coneixem el director del centre, fins i tot sovint coneixem el cap dels Serveis Territorials, o almenys el seu nom, i el del conseller d'Ensenyament, però molt poques vegades sabem qui és l'inspector de la nostra zona escolar, i perdonareu la meua ignorància que deu ser la de la majoria de ciutadans de no saber si estan organitzats per zones geogràfiques i ens podem adreçar al mateix inspector per a tots els fills de la família o bé en tenim un per a cada nivell d'escolaritat. Això sense parlar de la incompreensible mobilitat i canvis que es produeixen dins d'aquest cos, la qual cosa dificulta més la nostra coneixença i suposo que la d'ells respecte a les nostres escoles.

No dubto que la Inspecció deu tenir problemes molt importants —possiblement— que els no entesos ignorem, però, una vegada que

puc, aprofito per fer-los arribar les impressions que tenim els pares i els ciutadans, que no crec que siguin exclusives meves ni minoritàries.

Demanda als inspectors

Senyores i senyors inspectors: No sé si entre les seves funcions oficials figura de manera explícita la de vetllar per la qualitat de l'ensenyament, però em sembla que sí que ha de ser la que els ciutadans els demanen.

Una altra qüestió ha de ser les condicions que els permetin de dur a terme aquests objectius amb un mínim de qualitat, i en aquest sentit no dubto que les associacions de pares d'alumnes i els ciutadans com a electors serem sensibles a la seves opinions quan les vulguin dur a l'opinió pública.

L'article comença detectant els canvis més significatius del marc legislatiu de la LOGSE i la LODE que n'obligaran a d'altres a la inspecció. Repassa més endavant la nova perspectiva de les funcions tradicionals de la inspecció i finalment quins canvis comporten en el perfil dels seus professionals i en la seva organització.

Configuració de la Inspecció en el marc definit per la LODE i la LOGSE

*Jordi Viñas i
Cirera*

Inspector d'Educació

«Les Administracions públiques exerciran la funció inspectora amb la finalitat d'assessorar la comunitat educativa, col·laborar en la renovació del sistema educatiu i participar en la seva avaluació, com també assegurar el compliment de la normativa vigent.» (LOGSE, preàmbul)

El sistema educatiu que es configura en la LODE i la LOGSE és una ruptura respecte al sistema anterior. En canvi, les funcions de la Inspecció que vénen definides en la LOGSE ratifiquen les quatre funcions bàsiques definides en el marc de la LGE: controlar, avaluar, assessorar i fer arbitratge.

El marc legal comporta uns canvis que tenen una incidència sobre com s'ha d'exercir la inspecció. Les funcions de la Inspecció no canvien, però la manera de definir-les, de concretar-les justifiquen un perfil, una actuació i organització professional totalment nous.

1. Canvis de model educatiu en la LODE i la LOGSE que obliguen a disposar una nova inspecció

Els canvis bàsics que tindran incidència a la inspecció seran els següents:

* *Un model de gestió basat en la participació i canvis en el concepte de direcció del centre.* El consell escolar passa a tenir un paper molt important i ha de definir el projecte educatiu. La tasca de la inspecció es fa més complexa i ha de pretendre garantir l'equilibri entre gestió i participació. Cal assegurar una direcció més eficaç i un nivell educatiu suficient a tots els alumnes.

* *La definició en la LODE dels centres concertats.* Bàsicament, el concert, a part d'una modalitat econòmica, comporta una concepció de centres que, per a la realització del dret a l'educació, reben un finançament públic del qual es deriva una inspecció més similar a la que es realitza en centres públics.

* *L'autonomia pedagògica del centre i la concepció curricular de la LOGSE.* En efecte, l'autonomia permet als centres el seu projecte curricular, tot i respectant un nivell prescriptiu comú. *La funció de la inspecció en l'àmbit pedagògic canvia de l'esquema normatiu a una acció assessora.*

* *La creació del Consell Superior d'Avaluació incideix en la inspecció.* S'ha d'arribar a un equilibri entre l'avaluació dels centres educatius feta pel mateix centre en l'àmbit de la seva autonomia i la inspecció, i entre la del sistema educatiu encomanada al Consell Superior d'Avaluació. Caldrà que el consell compti amb la inspecció en la seva tasca específica. Això comportarà un desenvolupament rigorós d'avaluació, tant dels centres educatius com del sistema educatiu.

* *Els canvis en la concepció de l'Administració educativa.* Es pot percebre notablement que la mateixa administració on la inspecció és ubicada intenta introduir uns conceptes de gestió eficaç, d'anàlisi d'inversions, d'avaluació de programes i de centres, que també fan preveure canvis importants en la funció de la inspecció. Des d'un lligam més clar dels objectius en què treballa la inspecció i el nivell de decisió polític fins a una millor comunicació i actuació i una coherència de totes les unitats de l'administració, tot i respectant la independència tècnica dels seus professionals.

2. Anàlisi de les funcions de la inspecció en el nou marc

El debat sobre les funcions és obert, coincidint no solament amb la implantació del nou sistema educatiu, sinó a més amb les noves tendències en el conjunt de l'educació dels països desenvolupats. (1)
(2)

Així, Rul (6) parla d'una configuració de la inspecció amb una funció control-avaluació que superi el marc, relacionat amb la tradició administrativa jacobina, de la funció control-regulació.

Repassem detalladament, doncs, les funcions de la inspecció.

2.1. La seva funció més específica: el control

El control i la inspecció són dos aspectes indissociables. L'Administració té l'obligació de fer un control democràtic per garantir, en el conjunt dels centres on es duu a terme l'ensenyament tant d'iniciativa pública com privada, el dret a una educació de qualitat. La inspecció és qui l'ha d'exercir.

Tot i ser una funció específica, no és exclusiva. En efecte, la direcció dels centres escolars ha d'exercir també el control com una de les seves tasques. Per tant, la primera qüestió que caldrà definir en el NSE és l'equilibri entre el control intern que fa el centre i el control extern que fa la inspecció. I tot s'haurà d'emmarcar en el respecte a l'autonomia dels centres. L'inspector no ha de substituir les funcions del director, com el comandament del personal o d'altres. La inspecció ha d'assegurar l'existència del control intern, però no l'ha de fer.

Es poden diferenciar dues línies en l'exercici de la funció: el control normatiu i el control de qualitat. En la legislació podem trobar normativa que admet poques interpretacions i d'altres que necessiten una interpretació i una adequació a la realitat de cada centre. (4)

En aquest sentit, el dret a l'educació de qualitat, que els objectius generals concreten en el disseny curricular base, *necessita un*

sistema de control. Aquesta funció, però, només es pot fer des de l'avaluació. Aquest és l'eix de la nova inspecció.

La normativa és feta per a ser complida, i la seva legitimitat prové no del seu encert, *sempre opinable*, sinó de l'origen democràtic de qui la dona. En aquest sentit, la inspecció té l'obligació d'assegurar-ne el compliment. És per això que no correspon a la inspecció la crítica de la normativa durant la seva execució. És útil, però, la consulta a la inspecció per aprofitar el seu coneixement de la realitat en l'elaboració de normatives.

En alguns casos s'ha de donar un marge a la interpretació tècnica. Això implica una professionalització de la inspecció i uns criteris comuns i coherents entre els inspectors. En aquest sentit, s'haurà de delegar una certa capacitat executiva per solucionar casos quotidians que necessiten una acció ràpida i urgent.

Finalment s'han d'afegir a l'actuació de control de la inspecció uns components de caire ètic. Des del secret professional fins al respecte a les conseqüències personals que pot tenir una funció de control, cal assegurar-ne una deontologia bàsica. Aquests caire ètic implica també l'obligació de la inspecció d'elevat informes als

20 Nou sistema, nova inspecció

elements decisoris del departament en qüestions de funcionament del sistema educatiu. És a dir, judicis crítics i judicis de valor des d'una perspectiva tècnica. Cal que la inspecció sigui la vista i l'oïda de l'Administració.

2.2. La funció d'avaluació o l'element professionalitzador

La qualitat és l'objectiu per a l'educació del segle XXI. L'Administració educativa té l'obligació de garantir-la. L'avaluació del sistema és qui ens donarà la informació que la societat reclama sobre el grau de satisfacció de la seva utilitat i qualitat i, per què no dir-ho, sobre la rendibilitat de les despeses en educació. La LOGSE remarca aquest aspecte que la LGE no va acabar de desenvolupar.

La inspecció ha d'actuar amb rigor tècnic d'avaluació per assegurar la qualitat mínima del sistema. Aquesta avaluació s'ha d'orientar a la millora constant.

Aquesta tasca és compartida amb d'altres elements, començant pel mateix centre educatiu, que haurà d'organitzar l'avaluació interna. La creació del Consell d'Avaluació comportarà un aprofundiment en l'anàlisi del sistema educatiu en el seu conjunt, que caldrà complementar amb les funcions avaluatives assignades a la inspecció. El consell haurà de comptar amb la inspecció per al desenvolupament de la seva tasca.

L'avaluació que faci la inspecció haurà de reunir quatre condicions bàsiques (5): la utilitat per al conjunt del sistema educatiu, la factibilitat de la seva realització, el rigor tècnic imprescindible i el component ètic que necessita.

2.3. Assessorar com a complement de l'avaluació

És complementària de l'anterior. No es pot entendre una avaluació orientada a la millora del sistema sense un assessorament posterior. La funció assessora en el nou sistema no és una tasca bàsica de la inspecció, sinó derivada.

Cal, a més, afegir que l'assessorament el faran professionals diferents en molts casos, entre els quals hi ha els inspectors, però no com a funció específica.

El manteniment d'aquesta funció s'ha d'entendre com a contrast i orientació pedagògica externa al centre, matisada per l'autonomia que la LOGSE estableix en qüestions pedagògiques.

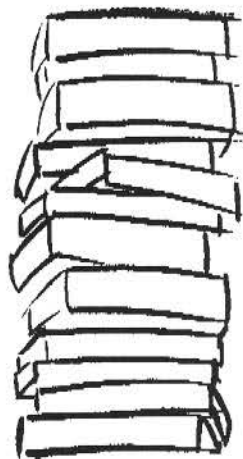
2.4. La funció de coordinació i arbitratge

La complexitat de l'educació i dels diversos agents que intervenen en els centres fan més necessària aquesta funció de coordinació. La inspecció haurà d'exercir una funció de coordinació d'aquestes actuacions. L'avaluació i el control d'aquestes actuacions s'han d'afegir a la dels centres.

La inspecció aconsegueix una funció d'arbitratge, ja que és el primer element de l'Administració després del centre educatiu en contacte amb el públic. Cal assegurar una administració directa i humana i de fàcil comunicació amb la societat des de la inspecció. D'altra banda, en els conflictes entre els diferents estaments, pares, alumnes i professors, és molt útil una primera instància d'arbitratge que la inspecció fa i que ha de continuar fent.

2.5. La funció de col·laboració en la planificació i gestió del sistema educatiu

La inspecció continua en el NSE com un element bàsic de l'Administració educativa. És lògic que en algunes actuacions administratives determinades intervingui, però no pot esdevenir un fet ordinari, ja que la inspecció NO és una unitat de gestió administrativa. En aquest sentit cal que la inspecció sigui bàsicament utilitzada per l'Administració en els vessants d'informació rigorosa sobre la realitat i d'avaluació dels centres educatius. La col·laboració s'ha d'alliberar d'aspectes de gestió més directa i utilitzar-la més en el contrast de la realitat del sistema educatiu respecte a algunes normatives.

3. La nova inspecció

Aquests canvis impliquen mesures en l'organització i en el perfil professional dels inspectors i inspectores. De la reflexió en treurem propostes, entre les quals algunes ja han estat formulades en el decret que regula la inspecció i que necessiten un desenvolupament.

3.1. Canvis fonamentals en l'organització

- *De l'inspector individual a l'equip d'inspectors.* És clar que la complexitat del sistema educatiu i les tasques que s'encomanen als inspectors obliga a la superació d'un únic marc de relació entre el centre i el seu inspector. El Decret d'Inspecció que la regula a Catalunya manté un inspector de referència per als centres, fet que s'ha de complementar amb una actuació en equip per dur a terme una tasca més qualitativa.
- *De l'inspector de nivell a l'equip d'inspectors de sector.* El sector és una unitat d'acció operativa que facilita l'actuació d'un equip d'inspectors en tots els nivells del sistema educatiu i alhora manté una actuació coherent en un marc geogràfic concret. Aquesta actuació coordinada i coherent necessita un marc de gestió més consolidat. Cal que en cada equip s'aprofiti l'experiència que cada inspector té del seu nivell de procedència: primària i secundària. L'inspector de nivell només es pot entendre en el marc d'un equip en un context determinat però no pot ser una especialització prèvia. Cal que cada equip s'estimuli en la millora de la seva actuació per evitar la rutinització.
- *Desenvolupament d'uns criteris de direcció i gestió en l'actuació dels inspectors d'un territori.* Cal que en una Delegació territorial hi hagi una gestió més eficaç de la inspecció. Una unitat planificadora amb una bona direcció, organitzadora, coordinadora, executiva i capaç d'avaluar el seu rendiment. És a dir, cal superar en la pràctica el model d'organització de la inspecció territorial, com una mena de claustre de professors. Cal donar més coherència, coordinar actuacions, instrumentar i fer que els equips de direcció en les

delegacions territorials utilitzin tècniques de gestió del temps amb més eficàcia. I mantenir sempre uns criteris d'actuació general per a tots els territoris.

- *Caldrà fer un canvi bàsic en la instrumentació dels inspectors, assenyalant criteris d'actuació comuns. En aquest sentit, el treball en equip implica una participació dels inspectors com a professionals especialitzats i emmarcats en les àrees i àmbits d'actuació.*
- *L'inspector especialista, curricular o en alguns àmbits pedagògics generals o en legislació, manté la seva importància. El sistema educatiu és complex i els mecanismes curriculars amb un coneixement superficial de les matèries són molt poc fiables i no podrien comportar un posterior assessorament.*
- *S'hauran de produir resultats concrets i mesurables. En tot cas cal una avaluació de l'actuació de la inspecció per millorar-ne el rendiment global i ser útil al conjunt del sistema educatiu.*

3.2. Canvis en el perfil professional

En el perfil professional de tot inspector o inspectora s'han de assegurar uns coneixements bàsics que podem simplificar en els següents marcs:

- A. Coneixements sobre l'Administració pública i coneixements jurídics.
- B. Coneixements profunds sobre l'ordenació del sistema educatiu en tots els seus nivells
- C. Coneixements sobre organització i gestió de centres, com també d'avaluació i de didàctica general.
- D. Coneixements bàsics sobre dinàmica de grups i institucions, i també de relacions públiques.

Com a especialista:

- A. Coneixement de la matèria en profunditat.
- B. Coneixement dels avenços de la didàctica específica.

24 Nou sistema, nova inspecció

La professió inspectora és defineix per una barreja de tècniques i actuacions d'altres professionals, però que tenen una concreció específica. L'Enciclopedia Britànica n'ha definit dotze trets professionalitzadors que assumeixo per la riquesa de matisos que aporten: *agent de canvi, coordinador, dinamitzador, expert en currículum, líder de grups, orientador, avaluador, formador d'ensenyants, investigador, relacions públiques, consultor, comunicador...*

Cal millorar els mecanismes d'accés tenint en compte les noves perspectives de les funcions i la situació administrativa d'aquests professionals, si esperem que puguin acomplir amb eficàcia la seva tasca.

És obvi que no demano una inspecció formada per superhomes o superdones, però no ens podem conformar amb la mediocritat si esperem que compleixin amb satisfacció les funcions que els demana la LOGSE.

Bibliografia

- (1) *Les funcions de la inspecció: conclusions de les V Jornades de l'Associació d'inspectors de l'ensenyament de Catalunya*. REVISTA AIEC, n. 2 (1994).
- (2) CONGRÉS D'INSPECTORS D'EDUCACIÓ (2: 1993: Alacant). *Les funcions de la inspecció*. (f. ciclost.)
- (3) GARCÍA-CASARRUBIOS, J. M.; IGLESIAS, M. A.; SECADURA, T. *La función inspectora en educación*. Madrid: Escuela Española, 1989 (Educación al día)
- (4) SOLER FIÉRREZ, E. *La visita de inspección, encuentro con la realidad educativa*. Madrid: La Muralla, 1991
- (5) STUFFLEBEAM, D. L.; SHINKFIELD, A. J. *Evaluación sistemática: guía teórica y práctica*. Barcelona ...: Paidós; Madrid: MEC, 1987 (Temas de educación; 4)
- (6) RUL, Jesús, *Les funcions de la inspecció*, en: CONGRÉS D'INSPECTORS D'EDUCACIÓ. (2: 1993: Alacant)
- (7) COROMINAS, P. i altres. *VAC: instrument per a l'avaluació de centres docents*. Barcelona: Barcanova, 1992 (Barcanova Educació)

Aquest article s'estructura en quatre preguntes fetes a diferents implicats en el sistema escolar. Les respostes d'un mestre i un director d'escola pública, un mestre d'escola privada, el president d'una AMPA i una inspectora, donen un ventall ampli d'opinions i valoracions sobre la inspecció.

Propostes de la comunitat educativa sobre la funció inspectora

1. *Has notat cap canvi en l'actuació de la inspecció aquests últims anys?*

La figura de l'inspector, entre la major part dels mestres, està tan desdibuixada que ens resulta molt difícil apreciar els canvis en les seves actuacions. És cert que, d'uns anys ençà, la seva intervenció en l'organització d'activitats de formació ha estat notable. També sembla que han jugat un rol decisiu en l'elaboració, ultrasecreta, dels mapes escolars.

El mestre-tutor ha tingut i continua tenint molt poca relació amb la «màxima autoritat educativa» a la zona. El contacte directe no existeix pràcticament, tret d'algun problema greu puntual. L'altre tipus de contacte, l'indirecte, no es viu massa positivament. Per a molts mestres l'inspector era, i és, el «senyor del bastó» que li demana, via director, les programacions o mostres d'examen (per cert, com és que mai tenen res a dir de les que presentem?) o que ens atribola amb les absurdes i canviants normes per a complimentar en llibres d'escolaritat (en aquest cas sí que, sovint, hem de repetir els deures afegint-hi alguna «diligència per la qual es fa constar...»). Potser el plantejament que l'inspector ha d'arribar fins al director sense aprofundir més no acaba de funcionar.

Josep Nieto i Pla

Mestre C. P. Mediterrània, de Cornellà del Llobregat

2. *La LOGSE encomana a la funció inspectora «col·laborar en*

26 Nou sistema, nova inspecció

la millora de la pràctica docent i del funcionament dels centres i en els processos de funció pedagògica». Quines condicions s'haurien de complir perquè sigui realment un factor de qualitat?

El primer que s'hauria de fer és alliberar els inspectors de totes aquelles tasques burocràtiques que no siguin estrictament efectives i que limiten greument la seva dedicació pedagògica. També convindria limitar tant com calgués les seves zones d'actuació.

Solucionats aquests primers aspectes, penso que seria molt interessant que l'inspector estigués «instal·lat» físicament a la seva zona, on hauria de tenir el seu despatx i les seves hores de visita fixes. Actualment es té la impressió que l'inspector està a la Delegació, lluny de la seva zona, a la qual ve «de visita» de tant en tant. Per molt freqüents que siguin aquestes visites no se'l veu integrat a la zona.

L'inspector hauria de conèixer més a fons el funcionament concret de cada escola, tant en els seus aspectes positius com en els negatius, ja que si no és així difícilment podrà col·laborar en la millora de la pràctica docent d'aquell centre. També podrà, a partir d'aquest coneixement, posar en contacte diferents equips de mestres de diferents escoles, tan propers i tan mútuament ignorats sovint. I no parlem de la relació entre ensenyants de primària i de secundària, on la falta de coordinació és realment escandalosa.

3. Quines relacions creus que s'haurien d'establir entre els centres educatius i els inspectors?

Ha de predominar la relació de col·laboració sobre la de fiscalització. Malgrat això, és evident que l'inspector haurà de continuar les tasques d'informació de les disposicions legals, controlant el seu compliment i coordinant tots els òrgans o serveis del Departament d'Ensenyament i altres institucions amb incidència educativa.

Una altra relació important és la d'assessorament a partir de les deficiències o iniciatives observades en els equips directius o en mestres concrets. Ha arribat l'hora de rendibilitzar tots els esforços que tanta gent està fent a l'escola pública. Ni els milers d'hores dedicades a formació o a reunions ni les tones d'informes,

programacions o estadístiques serveixen per res si no establim uns criteris coherents d'actuació. Moltes vegades també es troba a faltar una veu que animi, que engresqui els mestres que creuen veure poc recolzats els seus projectes pedagògics.

Finalment, crec que tot el procés educatiu s'ha d'avaluar. Entre tots hem de crear uns criteris racionals d'avaluació de les nostres actuacions i aplicar-los amb rigor. I tothom, des del cap del Departament fins al mestre tutor, s'ha de sentir avaluat, ja que no hi ha cap activitat que es mantingui amb un mínim nivell de qualitat si no hi ha la corresponent avaluació.

1. Has notat cap canvi en l'actuació de la inspecció aquests últims anys?

Anna Gassó

Mestra d'escola privada

Al centre on treballa, sí. Hem passat d'una inspecció formalista i burocràtica a una inspecció col·laboradora. En les actuals visites de la inspecció no ens demanen tant els documents formals —PEC, PAC, Memòria, PCC— sinó la dinàmica que se segueix per elaborar-los, els problemes sorgits, els ajuts que es necessiten.

La recerca d'informació per part de l'inspector no es redueix a intercanviar impressions amb la direcció, com en anys anteriors, sinó que demana la participació del coordinador pedagògic i dels coordinadors d'etapa per tal de contrastar l'evolució i la dinàmica del treball d'equip. Es tracta d'una inspecció que té més en compte la participació plena de tots els membres de la comunitat educativa en les tasques d'organització i planificació del centre que no pas la quantitat de documents escrits que aquesta generi.

De tota manera la vivència de canvi en l'actuació de la funció inspectora no és generalitzable a totes les escoles. En les trobades de professorat de diferents centres es perceben diferents realitats segons el tipus d'inspector assignat. No hi ha una percepció global de canvi. Hi ha varietat i ambigüitat en l'expressió de les funcions de la inspecció vistes les diferents actuacions inspectores. Els canvis es perceben de forma individual en alguns centres i sovint són fruit de l'assignació d'un nou inspector.

28 Nou sistema, nova inspecció

2 La LOGSE encomana a la funció inspectora «col·laborar en la millora de la pràctica docent i del funcionament dels centres i en els processos de funció pedagògica». Quines condicions s'haurien de complir perquè sigui realment un factor de qualitat?

La inspecció serà realment un factor de qualitat quan, a més a més de les funcions de *control*, realitzi funcions d'*ajut* i *suport* en les tasques d'organització i planificació dels centres. La qualitat en la inspecció depèn directament de:

- a) La bona formació dels seus membres pel que fa a:
- coneixement del món escolar a través del propi exercici professional com a *docent* per tal de *col·laborar* en les tasques de planificació, coordinació i gestió dels centres;
 - coneixement legislatiu i reglamentari actualitzat per tal de poder *informar*, donar a conèixer i ajudar a fer *complir* la normativa vigent als centres;
 - coneixement d'estratègies i tècniques de *dinamització* d'equips docents per ajudar els centres amb poca tradició de treball d'equip o amb una determinada problemàtica que el bloqueja, o simplement per optimitzar els esforços i el rendiment d'aquells que ja funcionen, exercint molts cops la funció de *relacions públiques*;
 - coneixement del *currículum* tant en l'aspecte de disseny com de desenvolupament per tal de donar suport i assessorament als centres en l'elaboració del segon i tercer nivells de concreció, exercint la funció de *consultor* i fins i tot de *formador* de mestres, si escau;
 - coneixement d'estratègies de *detecció* de necessitats de *formació* en els centres, com també coneixement de les possibilitats de resolució i canalització d'aquestes necessitats;
 - coneixement de tots els *serveis* de què pot gaudir l'escola per tal de poder encaminar demandes concretes dels centres;

— coneixement de les *innovacions educatives* per tal de poder promoure noves experiències en els centres o donar suport i assessorar els nous projectes metodològics, pedagògics i organitzatius dels centres.

b) Una major *unificació de criteris* sobre el «què s'inspecciona» i «com s'inspecciona» per tal d'evitar la diversificació de demandes o les lectures personals de cada inspector sobre els nivells d'exigència. És evident que amb una realitat escolar heterogènia les demandes i exigències de la inspecció s'han d'adequar al context, però sempre amb uns criteris comuns de base.

c) La *reducció de centres* a inspeccionar per cada inspector, que ha de portar a la personalització, al coneixement de la realitat del centre, al contacte amb els seus integrants i a l'adaptació, si és necessari, de les demandes o exigències al ritme i dinàmica de l'equip. L'assessorament adequat sols és possible a través d'un coneixement real i profund del medi i de l'entorn on s'acompleix la funció inspectora.

3. *Quines relacions creus que s'haurien d'establir entre els centres educatius i els inspectors?*

La visita de l'inspector no es pot continuar vivint a l'escola com un «examen a superar». La figura de l'inspector hauria de ser la del col·laborador, la de l'enllaç o pont entre l'Administració i els centres, entre les lleis i reglaments i les seves possibles formes d'aplicació. Se l'hauria de percebre no com un oponent o un contrari, sinó com un company de camí, expert i amb recursos. L'escola ha de deixar de «tenir por» de les visites de la inspecció per passar a fer ús dels seus drets i aprofitar la inspecció per assessorar-se, documentar-se i expressar necessitats.

Per arribar a aquesta relació s'han de canviar actituds i registres per les dues bandes però és la inspecció qui ha de donar el primer pas, perquè sobre ella pesen encara les connotacions de poder i d'imposició del passat.

30 Nou sistema, nova inspecció

Joan Centelles

Director C. P. Arquitecte Gaudí (S. Feliu de Ll.)

1. *Has notat cap canvi en l'actuació de la inspecció aquests últims anys?*

Abans, el paper de la Inspecció tenia una funció més burocràtica i distant de les escoles, en les quals normalment era el director el que anava a la inspecció a sol·licitar, tramitar i gestionar diferents aspectes de la dinàmica i la millora de l'ensenyament. Actualment la relació amb els centres, que abans era unidireccional, té un caràcter més recíproc, ja que s'ha produït un apropament a les escoles i a la comunitat educativa de les diferents localitats.

Un altre aspecte que ha anat canviant amb els anys, directament relacionat amb el que s'ha dit anteriorment, és la imatge que el col·lectiu d'ensenyants tenia de l'inspector. Imatge que ha anat passant de ser la d'un superior jeràrquic, amb tasques de vigilància i control, a la d'un assessor que intenta orientar i col·laborar en la tasca educativa i en el funcionament dels centres. Aquest és un pas que encara s'està produint i del qual queda molt per fer, cosa que depèn en molts casos del tarannà de cada inspector i de la intenció ferma de la inspecció d'avançar en aquest terreny, marcant unes línies clares d'actuació.

2. *La LOGSE encomana a la funció inspectora «col·laborar en la millora de la pràctica docent i del funcionament dels centres i en els processos de funció pedagògica». Quines condicions s'haurien de complir perquè sigui realment un factor de qualitat?*

Molt lligat al que s'ha dit abans, la Inspecció hauria de reduir en gran mesura la seva tasca burocràtica, per poder disposar de més temps per apropar-se als centres. Caldria que treballés amb ells per tirar endavant els respectius projectes educatius, fent costat i donant suport a les iniciatives de cada escola, i intentant motivar i ajudar aquells centres on és difícil consolidar equips de treball per millorar la seva tasca educativa.

Aquest apropament facilitarà el coneixement real de la implantació de la Reforma educativa, i permetrà fer les adequacions, modificacions i millores en aquest important procés de canvi. Perquè tot això es pugui dur a terme, la Inspecció hauria de ser

una institució amb un camp de decisió més ampli del que té ara.

3. *Quines relacions creus que s'haurien d'establir entre els centres educatius i els inspectors?*

En primer lloc, caldria aconseguir en aquestes relacions un ambient de confiança i col·laboració mútua.

En l'aspecte de treball, crec que s'haurien de distingir dues línies d'actuació: una de relació directa amb cada centre, i una altra de coordinació entre tots els centres d'una localitat o sector. Pel que fa a la primera considero que, a partir de l'anàlisi del pla anual de centre, s'hauria d'establir, amb cada equip directiu, un pla de treball i seguiment per cada curs acadèmic, amb aquells aspectes concrets de la programació en què la inspecció podria col·laborar; determinant, al mateix temps, un calendari de reunions amb el mateix equip directiu o amb aquells òrgans que es considerés oportú (equips coordinadors, cicles, etc.).

Pel que fa a la coordinació dels centres d'una localitat, crec que els inspectors haurien d'assumir el paper de dinamitzadors dels equips de directors, d'una banda, i dels caps d'estudi d'una altra. Els inspectors haurien de consolidar aquestes reunions fent que es fessin de manera regular i periòdica, elaborar l'ordre del dia (recollint les propostes dels diferents centres) i establir entre tots uns aspectes generals a treballar al llarg d'un curs. Considero aquest aspecte molt important per tal d'unificar criteris d'actuació i perquè es produeixi un veritable intercanvi d'idees, experiències i propostes que seria molt enriquidor i, en molts casos, estalviaria feina als centres.

1. *Has notat cap canvi en l'actuació de la Inspecció aquests últims anys?*

L'actuació de la Inspecció, aquests darrers anys, ve marcada per un seguit de canvis que s'han succeït en el camp legislatiu i que han afectat el funcionament de la mateixa inspecció.

La publicació de la Llei 30/1984, de 2 d'agost, de mesures per a la reforma de la funció pública, modificada per la Llei 23/1983, de

Pilar Codina

Inspectora d'Ensenyament.

32 Nou sistema, nova inspecció

23 de juliol, va determinar la integració dels tres cossos d'inspecció existents: Educació Bàsica, Batxillerat i Formació Professional, en un sol cos, el Cos d'Inspectors al Servei de l'Administració Educativa (CISAE). Així mateix es va determinar que a partir d'aleshores la funció inspectora en matèria d'educació fos acomplerta per funcionaris docents amb titulació superior, seleccionats mitjançant un concurs de mèrits, i pels inspectors integrats en el CISAE.

Amb la publicació de la LODE, s'atribueixen noves funcions a la inspecció en el sentit de vetllar pel compliment dels propòsits essencials de la Llei: *participació social, pluralisme i igualtat d'oportunitats*.

Posteriorment, a Catalunya es va publicar el Decret 163/1989, de 23 de juny, que regula la Inspecció d'Ensenyament. Amb la publicació del Decret, la Inspecció es configura com una *Inspecció única*, en la qual s'integren els funcionaris del cos d'inspectors al servei de l'Administració educativa amb destinació definitiva a Catalunya i es defineix com un *òrgan tècnic* del Departament d'Ensenyament, al qual s'encomana *l'assessorament, l'avaluació i el control* dels centres docents i serveis educatius no universitaris.

El Decret també defineix les formes d'accés a la funció inspectora i és a partir d'aquí que en els anys 1990 i 1992 s'obren dues convocatòries públiques que possibiliten *l'accés a la funció d'uns 90 nous inspectors*.

Amb la promulgació de la LOGSE s'encomana a la funció inspectora *vetllar pel compliment de les lleis i la millora de la qualitat del sistema educatiu*.

L'any 1993, amb la reestructuració del Departament d'Ensenyament es preveu que la *Inspecció s'articuli com un òrgan de la Secretaria General*. Aquesta nova dependència respon a una voluntat integradora de les diferents funcions que s'encarreguen a la inspecció i permet, a la vegada, col·laborar en la coordinació de les actuacions que el Departament d'Ensenyament planifica per als centres i els serveis educatius.

Sota aquesta nova dependència i en el sentit de donar unitat i coherència a l'exercici de la funció inspectora, l'any 1993 s'elabora el *Pla Director de la Inspecció d'Ensenyament* que esdevé el marc de referència necessari per orientar les diferents actuacions territorials per als tres anys següents.

Com a conseqüència de tot el que s'ha exposat, els canvis que a nivell extern es poden percebre de l'actuació de la inspecció se centrarien en: actuació d'una sola Inspecció, intervenció en zones escolars més reduïdes, cosa que significa menys centres i serveis educatius per inspector/a com a conseqüència del major nombre de recursos humans; més implicació i control en els temes relacionats amb la participació social, pluralisme i igualtat d'oportunitats; col·laboració en la formació del professorat, fonamentalment en la detecció de necessitats; assessorament als centres en la implantació del nou sistema educatiu i en l'elaboració del Projecte Curricular d'acord amb la reforma educativa.

2. La LOGSE encomana a la funció inspectora «col·laborar en la millora de la pràctica docent i del funcionament dels centres i en els processos de funció pedagògica». Quines condicions s'haurien de complir perquè sigui realment un factor de qualitat?

Per garantir el nivell de qualitat del sistema educatiu que la LOGSE demana a la funció inspectora, és necessari consolidar els canvis esmentats en l'apartat anterior. Sobretot en el que es refereix a la coordinació i realització de les directrius del Pla Director de la Inspecció en les diferents Delegacions Territorials, al manteniment i augment dels efectius de la Inspecció i a la formació i actualització dels inspectors en relació a les demandes del nou sistema educatiu. Tot això ha de possibilitar: a) col·laborar en la millora de la pràctica docent a través de l'assessorament pedagògic als centres i de la col·laboració en la detecció de les necessitats de formació del professorat, b) millorar el funcionament dels centres a través de la col·laboració en els processos de planificació, organització i avaluació dels centres, c) impulsar la renovació educativa, promovent la difusió de les innovacions pedagògiques introduïdes en els centres, com també fomentar l'intercanvi d'experiències.

34 Nou sistema, nova inspecció

3. *Quines relacions creus que s'haurien d'establir entre els centres educatius i els inspectors?*

Les relacions que es mantenen amb els centres educatius a partir dels canvis esmentats anteriorment estan centrades en la coordinació dels equips directius per zones educatives, en les visites als centres per tal d'exercir les funcions d'assessorament, control i avaluació mitjançant sessions amb els equips directius, els cicles, departaments o seminaris i visites a les aules, segons es consideri necessari.

**Josep M. Esteve
i Grifol**

President de l'APA de
l'escola pública Bis-
bat d'Egara

1. *Has notat cap canvi en l'actuació de la inspecció aquests últims anys?*

La funció de la inspecció, igual que moltes altres que afecten la dinàmica escolar, és avui per avui desconeguda pels pares, o, si més no, poc coneguda. La seva concepció respon més a tòpics —potser del passat— que a una imatge propera al dia a dia actual de l'escola.

La inspecció es continua associant a una figura grisa que fa una tasca de control més o menys regular i llunyana d'aspectes burocràtics i potser administratius.

No se sap ben bé si l'inspector és un professional de l'educació o un simple fiscalitzador representant de les instàncies centrals de l'Administració.

Se sap, potser, que de tant en tant ve a revisar papers, que l'atén la direcció, que acostuma a tirar pilotes fora quan se li formulen demandes i poc més.

En qualsevol cas, per als pares és un desconegut funcionalment i personalment.

En aquest sentit, ha estat poca la diferència viscuda entre la inspecció d'abans i la dels darrers anys. Si algun canvi es pot fer notar és el que prové de la percepció general que els ciutadans van adquirint de l'Administració i els seus representants com a servei

i no tant com a eina d'imposició de maneres d'entendre i fer les coses. Però aquesta variació no crec que sigui imputable a canvis propis de la inspecció en ella mateixa, sinó del context de servei públic en què s'insereix.

2. *La LOGSE encomana a la funció inspectora «col·laborar en la millora de la pràctica docent i del funcionament dels centres i en els processos de funció pedagògica». Quines condicions s'haurien de complir perquè sigui realment un factor de qualitat?*

La inspecció, com a factor de qualitat, *pot aportar un suport de supervisió tècnico-metodològica i administrativa* de la tasca escolar, tant en l'aspecte pedagògic com institucional, pel que fa a temes globals —propis del projecte educatiu i del disseny curricular, per exemple— com en àmbits més concrets —propis dels plans i les programacions i memòries anuals, per exemple.

La seva *autoritat*, la seva *posició relativament allunyada de l'escola*, la seva *capacitat de comunicador* entre instàncies de l'Administració i la *seva formació i qualificació tècnica* —tant la *de tipus educatiu*, com *l'específica del seu rol*— han de ser interessants possibilitats d'intervenció i fins i tot eines d'indubtable vàlua per ajudar a articular positivament la dinàmica de l'escola.

3. *Quines relacions creus que s'haurien d'establir entre els centres educatius i els inspectors?*

Una major implicació —presència, intervenció i responsabilitat— en l'escola han de ser fonamentals per tal d'obtenir un canvi qualitatiu favorable que rendibilitzi aquesta funció i les seves possibilitats d'intervenció a l'escola.

En aquest sentit, i entre altres coses, *la seva presència com a objectivador* en els consells escolars dels centres, *la seva supervisió tècnico-metodològica i administrativa*, en especial de la tasca *directiva*, i *la participació en tasques geneals o concretes que transcendeixen el període concret d'un moment institucional* i el criteri d'unes persones i càrrecs concrets..., *poden contribuir a una millora substancial de la situació plantejada.*

36 Nou sistema, nova inspecció

Per tal de completar el que hem vist fins ara, cal matisar i afegir les següents observacions:

1. Que la visió oferta aquí sobre la inspecció és concreta i personal i, per tant, *altres pares* en les diferents institucions escolars *poden donar altres perspectives*. Així, em consta la de centres que han comptat amb *inspectors que han demostrat un grau extraordinari d'implicació en la tasca, braç a braç i de gran utilitat, cosa que demostra —entre altres coses— que aquest tipus d'intervenció és possible*.

2. És possible, també, que moltes de les qüestions plantejades, com també de *les millores proposades, ja estiguin incloses entre les funcions actuals de la inspecció*, i per motius organitzatius i funcionals no es desenvolupen com cal. *En aquest cas, doncs, caldrà dotar de les actituds i dels recursos necessaris aquestes possibilitats de desenvolupament, i no tant de marejar la perdua tot replantejant-les indefinidament*.

L'objectiu d'aquest article és doble: d'una banda pretén apropar-nos als models de gestió del sistema educatiu en els països de la UE, on existeixen importants diferències entre aquests, i de l'altra constata que tots els països comunitaris exerceixen una funció de supervisió de l'ensenyament, que encarreguen a la inspecció, concebuda com a òrgan tècnic de l'Administració, amb funcions semblants i amb una estructura i funcionament diferents.

Una aproximació a Europa

En el moment de plantejar la cooperació internacional, dins el marc de la Unió Europea, en matèria d'educació, hem de tenir present que forts components antropològics, culturals, històrics i socials configuren en els estats membres tendències ben diferents pel que fa als sistemes educatius vigents.

Per un costat trobem els països anglosaxons i escandinaus, alguns de recent incorporació a la Unió Europea, on l'important a l'educació primària és la plena realització de l'alumne, on hi ha una important oferta pública i un finançament, gairebé total, de l'oferta privada, i on termes com fracàs escolar, notes, repeticions de curs, no tenen gaire sentit. Els pares fan un paper molt rellevant en els centres i en l'educació dels seus fills i tenen, en general, la possibilitat de triar el director i, aquest, l'equip de professors.

Alguns països nòrdics argumenten que en la mesura que la finalitat de l'educació obligatòria és la transmissió d'una cultura comuna i unes tradicions nacionals, l'increment de la varietat en l'oferta educativa pot atemptar contra l'escolarització com a fenomen de cohesió social i, en conseqüència, fomenten una escola única, amb les menors diferències possibles, ja que són força contraris a l'elecció de centre.

Després ens trobem amb el cas d'Alemanya, que exerceix una influència en països com Suïssa (que no pertany a la UE), Àustria,

**Josep Mª Refusta
i Palau**

Subdirector General de
la Inspecció d'Ense-
nyament.

38 Nou sistema, nova inspecció

Luxemburg i Països Baixos. El sistema educatiu alemany està molt consolidat i amb el pas del temps s'han introduït pocs canvis.

L'orientació escolar dels alumnes, ja des de petits, té molta importància i està encaminada a la incorporació laboral (recordem la importància que assumeixen les empreses en la formació dels joves). Aquest fet condiciona molt l'organització del sistema educatiu.

D'altra banda, Alemanya no ha conegut la gran importància de les iniciatives locals, pròpies dels països anglosaxons descrits anteriorment, i es dona un fenomen curiós com és la barreja singular d'estatalitat centralista i una organització de l'administració descentralitzada en un federalisme cultural cooperatiu (Länder).

El model francès és força singular i, tot i que té un enunciat descentralitzador que hauria de permetre una autonomia a les institucions regionals i a les entitats locals, en la pràctica continua sent un model fortament centralitzat.

Finalment, en el model mediterrani, que vol situar-se al punt mig entre els dos grans models apuntats anteriorment, encara existeix una important intervenció de les administracions centrals o regionals, tradicionalment s'ha donat molta importància als coneixements i, en l'actualitat, pel que fa a la gestió dels centres, s'han adoptat mesures encaminades a la creació d'uns marcs de participació dels diferents components que integren la comunitat educativa, marcs que s'hauran de desenvolupar amb molta més profunditat en el futur, ja que s'estan estudiant vies de descentralització que han d'afavorir una autonomia més gran dels centres.

En aquests països, el debat actual se centra en el binomi participació-eficàcia. Cadascun d'aquests models determinarà una tipologia d'inspecció.

Necessitat d'una inspecció

Les autoritats centrals, regionals i locals, necessiten canals adequats per informar els centres educatius de les decisions

polítiques, però, al mateix temps, qui pren les decisions ha d'esdevenir sensible a les opinions dels diferents sectors, especialment dels professors i dels pares. Els responsables d'elaborar les polítiques educatives han de disposar d'informacions fiables en relació a l'autèntica realitat dels centres, i han d'estar al dia dels elements que se suposa que s'han d'integrar en l'oferta educativa per donar-li la qualitat i el realisme que n'espera la societat.

Això fa que tots els països tinguin establerts sistemes d'inspecció amb la finalitat de:

- disposar d'informació en relació a l'observança en el compliment de les normes;
- avaluar periòdicament el funcionament dels centres i el rendiment dels professors;
- disposar d'opinions tècniques qualificades;
- efectuar estudis de costos de l'educació;
- disposar d'informació del desenvolupament del currículum;
- recollir aportacions en relació a la millora de l'educació;
- detectar les necessitats de formació del professorat;
- rebre col·laboració en l'aplicació de les decisions polítiques en matèria educativa;
- esdevenir una instància d'apel·lació per a professors, pares i alumnes, quan apareix algun problema..

Organització de les inspeccions

L'organització de les inspeccions, en els països de la Unió Europea, està en estreta relació amb l'organització de la corresponent administració educativa i amb el propi sistema educatiu.

Podríem parlar de tants models organitzatius com països la integren, però farem una aproximació d'acord amb el grau de descentralització per tal de fer-nos una idea de diferents realitats.

Generalment els estats es reserven la potestat de verificar l'adequació dels ensenyaments als plans nacionals i, en el cas que no tinguin establert un currículum prescriptiu, supervisen les condicions de funcionament dels centres per assignar-los les corresponents partides pressupostàries.

40 Nou sistema, nova inspecció

Existeixen models fortament centralitzats, com podria ser el cas de Portugal, Grècia i França. En aquest darrer país, tot i que existeixen inspeccions regionals i departamentals, els inspectors generals d'instrucció pública exerceixen una influència important en la resta d'inspeccions i en els docents, ja que acompleixen funcions d'avaluació de l'activitat d'aquests últims, amb les conseqüents repercussions en la seva carrera professional.

Com a contrapunt trobem models fortament descentralitzats com és el cas del Regne Unit, d'Holanda, de Dinamarca, de Luxemburg, d'Irlanda del Nord o de la mateixa Alemanya.

En aquests països l'organització de la inspecció és molt complexa, i si bé tots ells disposen d'una inspecció estatal, podem dir que són les inspeccions regionals i locals les que fan la supervisió tècnica-pedagògica, l'avaluació de la qualitat i l'assessorament a centres i professors.

Algunes curiositats

Com a realitats força singulars podem destacar:

a) El fet que a Alemanya les funcions d'inspecció interna de centre les efectuen professionals que compaginen activitats docents i d'inspecció.

b) Que a Dinamarca el control de les Folkeskole (centres públics d'ensenyament bàsic i primer cicle d'ensenyament secundari) l'exerceixin les electes Junes Municipals i els centres privats elegeixin un supervisor que ha de ser reconegut pel Ministeri d'Educació o també pot ser nomenat pel Consell Escolar Municipal.

c) Que a Holanda hi ha una inspecció local que depèn de l'Ajuntament i de l'alcalde, el qual assumeix un important protagonisme en aquest camp.

d) Que a Luxemburg els directors dels centres docents tenen assignades funcions inspectores.

e) Que al Regne Unit es planteja com a alternativa a la inspec-

ció professionalitzada, la creació d'equips especialitzats en avaluació, on s'incorporen professionals que no provenen de l'àmbit educatiu (economistes, sociòlegs, etc). Això es dona especialment en els centres que s'han volgut constituir al marge de les autoritats locals (LEAs) les quals tenen els seus inspectors que poden arribar a fer funcions molt diferents segons els municipis.

Com és sabut, a l'Estat espanyol la inspecció del sistema educatiu la duen a terme bé el Ministeri d'Educació o bé les Comunitats Autònomes que tenen competències en ensenyament. El Govern Central es reserva unes competències recollides en la Constitució i disposa, en aquestes Comunitats, de l'Alta Inspecció.

Funcions de les inspeccions

Si haguéssim de cercar unes similituds entre les funcions que efectuen les inspeccions que, amb independència de la seva organització, visiten regularment els centres, podríem agrupar-les de la manera següent:

42 Nou sistema, nova inspecció

1. *Avaluació i control*

De normativa tant administrativa com tècnico-pedagògica:

- Aportació d'informació per a l'autorització de centres
- Verificació de requisits
- Control de subvencions
- Horaris
- Disciplina
- Promoció del professorat
- Avaluació de programes
- Aportació d'informació per a l'autorització de llibres de text i materials didàctics.

Podem afirmar que les funcions de control i avaluació sumativa comporten una part molt important del treball dels inspectors en la majoria de països.

2. *Assessorament tècnic*

És la funció més generalitzada. Després d'observar i avaluar es fan assessoraments i es proposen accions per millorar la pràctica docent.

Cal destacar la importància que, en general, es concedeix a la inspecció en la planificació i la realització d'activitats de formació del professorat.

3. *Constatació de realitats, detecció de necessitats i redacció d'informes*

En molts països s'utilitza la inspecció com a pont entre la realitat educativa i l'administració educativa, amb les conseqüències que aquest fet comporta.

4. *Mediació i arbitratge*

Encara que se'n parli poc, s'ha de destacar la creixent demanda, a la inspecció, d'actuacions d'arbitratge i que alguns observadors relacionen amb la creixent participació dels pares d'alumnes en els processos de gestió i control del sistema escolar.

Tendències emergents en el futur de la inspecció a Europa

En el futur, a la inspecció, li continuarà corresponent una funció de pont entre les administracions educatives i les realitats escolars, assumint un paper rellevant en l'avaluació d'aquestes realitats i en la dinamització i afavoriment de canvis. En aquest sentit hi ha un debat obert sobre la independència dels inspectors i hom considera que han de conèixer els grans plantejaments polítics en matèria educativa, han de col·laborar en la posada en pràctica dels canvis i innovacions que aquests plantejaments comportin, però han de mantenir la seva independència per donar objectivitat i rigor a les seves actuacions, dictàmens, estudis, informes i produccions que li corresponguin com a òrgan tècnic de les administracions educatives.

Hi ha una coincidència general a considerar:

1. Que la inspecció és un «agent de millora i canvi educatiu».
2. Que s'haurà de potenciar el treball en equip dels inspectors, en temes com l'avaluació dels centres, la investigació educativa i la posada en funcionament de programes d'innovació, i possibilita els intercanvis europeus en aquests camps.
3. Que consegüentment amb l'apartat anterior haurà de continuar assumint responsabilitats en la detecció, planificació i realització d'activitats de formació permanent del professorat.
4. Que la planificació i realització d'investigacions educatives i la formació del professorat comporten l'establiment de relacions institucionals amb les universitats.
5. Que assistim a un important avenç tecnològic, que ha de permetre tendir cap el que podríem anomenar una monitorització de la realitat escolar, en el sentit de disposar, permanentment, de dades actualitzades sobre el sistema educatiu que facilitin la planificació i presa de decisions.
6. Que cada vegada més es demanarà als inspectors un alt grau

44 Nou sistema, nova inspecció

de professionalització i especialització, la qual cosa comportarà la necessitat d'efectuar importants esforços de formació.

7. Que aquest grau d'especialització anirà acompanyat de la necessitat de conèixer a fons l'organització dels sistemes educatius en els països comunitaris, per poder intervenir en els processos d'escolarització i expedició d'acreditacions d'estudis, com a resultat del moviment, entre països, de persones i professionals.

8. Que la importància social que es dona a l'educació i la democratització dels centres continuaran requerint nombroses actuacions d'arbitratge.

Tot això, amb independència de les modalitats organitzatives existents o les que es puguin preveure en el futur.

Termes bàsics sobre la inspecció

Inspecció: Servei d'Inspecció ubicat en el marc de cada Delegació territorial i on són adscrits els inspectors. N'hi ha set a Catalunya.

Equip de sector: Conjunt d'inspectors que actuen en un sector territorial d'una Delegació Territorial.

Inspector de centre o inspector generalista: Inspector de referència del centre educatiu. L'adjudicació dura habitualment cinc anys.

Inspecció per nivells: Inspector procedent del nivell de secundària o de primària i que abans del decret configurava inspeccions diferenciades.

Inspecció integrada: Inspecció sense especialitzacions de nivell.

Inspector d'àrea o inspector especialista: Inspector que té una especialització curricular. N'hi ha tantes com especialitats de primària i secundària.

Àrees de treball: Equip d'inspectors que tenen una especialitat i que preparen actuacions específiques com a especialistes.

Àmbits de treball: Encàrrecs de treball en temàtiques específiques. Exemple: innovació, normalització lingüística.

Bibliografia complementària*

Biblioteca Rosa Sensat

- CANTÓN MAYO, I. *La inspección educativa: funciones, antecedentes y un modelo de acción*. Barcelona: Oikos-Tau, 1990 (Cuadernos ciencias de la educación)
- CONGRÉS D'INSPECTORS D'EDUCACIÓ (2: 1993: Alacant). *Les funcions de la inspecció*. (f. ciclost.)
- ESPINOSA GONZÁLEZ, A. *Reformas, inspección y evaluación educativas: aproximación histórico-comparativa, normativa y sistemática*. Madrid: Escuela Española, 1991
- Fundamentos de supervisión educativa*. Coord.: E. Soler Fierrez. Madrid: La Muralla, 1993 (Aula abierta)
- GARCÍA-CASARRUBIOS, J. M.; IGLESIAS, M. A.; SECADURA, T. *La función inspectora en educación*. Madrid: Escuela Española, 1989 (Educación al día)
- Índice de legislación educativa: material de apoyo a la función inspectora y a los administradores de la educación: año 1993*. Madrid: MEC. Direc. Gral. de Coordinación y de la Alta Inspección, 1994
- SOLER FIÉRREZ, E. *Fuentes documentales para el estudio histórico-comparado de la inspección educativa en España y en Iberoamérica*. Madrid: Escuela Española, 1992
- SOLER FIÉRREZ, E. *La visita de inspección, encuentro con la realidad educativa*. Madrid: La Muralla, 1991
- STUFFLEBEAM, D. L.; SHINKFIELD, A. J. *Evaluación sistemática: guía teórica y práctica*. Barcelona ...: Paidós; Madrid: MEC, 1987 (Temas de educación; 4)
- SYMPOSIUM EUROPEO DE INSPECCIÓN EDUCATIVA (3: 1992: Benal-mádena). *Conclusiones del III Symposium : la inspección y la reforma educativa*. (f. ciclost.)

* Documents que podeu trobar a la Biblioteca Rosa Sensat.

Revistes

- ANDRÉS, C. de; GARRIDO, P. *La reforma de la inspección básica*. GUIX, n. 86 (1984), p. 59-61
- BERNARD, P. *Reformar la inspección*. CRÒNICA D'ENSENYAMENT, n. 9 (1988), p. 31-32
- CABALLERO CORTÉS, A. *Los boletines de educación: órganos de comunicación de la inspección con las escuelas*. REVISTA INTERUNIVERSITARIA DE FORMACIÓN DEL PROFESORADO, n. 13 (1992), p. 113-123
- CAMPUZANO, A. *El nuevo perfil de la inspección educativa*. BOLETÍN DEL COLEGIO OFICIAL DE DOCTORES Y LICENCIADOS EN FILOSOFÍA Y LETRAS Y EN CIENCIAS, n. 15 (1990), p. 12-15
- Chequeo a la inspección*. CUADERNOS DE PEDAGOGÍA, n. 197 (1991), p. 89-97
- Decret sobre l'Altá inspecció (6 març 1981). PERSPECTIVA ESCOLAR, n. 54 (1981), p. 65-67
- ESCORIZA NIETO, J.; BOJ BARBERÁN, C. *L'assessorament de la inspecció en l'organització del centre*. GUIX, n. 184 (1993), p. 67-72
- ESCORIZA NIETO, J.; BOJ BARBERÁN, C. *Función asesora de la inspección educativa*. CUADERNOS DE PEDAGOGÍA, n. 212 (1993), p. 77-78
- ESCUDERO GÓMEZ, J.; FERNÁNDEZ NOGUEIRA, M. *Control y evaluación del sistema educativo en una sociedad democrática: el Servicio de la inspección técnica y la Alta inspección*. ANALES DE PEDAGOGÍA, n. 6 (1988), p. 165-186
- FORTUNY I RECASENS, C. *Regulació de la funció inspectora*. PERSPECTIVA ESCOLAR, n. 139 (1989), p. 59-62
- FORTUNY I RECASENS, C.; RÍOS I GUAL, R. M. *Fer d'inspector*. IME INFORMATIU, n. 14 (1986), p. 2-4
- Les funcions de la inspecció: conclusions de les V Jornades de l'Associació d'inspectors de l'ensenyament de Catalunya*. REVISTA AIEC, n. 2 (1994)
- MERINO ARRIBAS, J. M. *La visita de inspección*. NUESTRA ESCUELA, n. 124 (1991), p. 9-11
- Modificació a l'accés a la funció inspectora*. BUTLLETÍ DEL COL·LEGI OFICIAL DE DOCTORS I LLICENCIATS EN FILOSOFIA I LLETRES I EN CIÈNCIES DE CATALUNYA, n. 78 (1991), p. 88-89
- Monográfico sobre inspección escolar*. REVISTA DE CIENCIAS DE LA EDUCACIÓN, n. 150 (1992), p. 147-285
- RUIZ MORENO, M. R. *Inspeccionar para garantizar la calidad*. NUESTRA ESCUELA, n. 119 (1991), p. 8-11

48 Nou sistema, nova inspecció

RUL, J. *La inspección educativa: òrgan de control-avaluació*. CRÒNICA D'ENSENYAMENT, n. 66 (1994), p. 4-6

SOLER FIÉRREZ, E. *La inspección de la burocracia*. ORGANIZACIÓN Y GESTIÓN EDUCATIVA, n. 2 (1994), p. 21-28

SOLER FIÉRREZ, E. *Una inspección para la mejora de la calidad de la educación*. COMUNIDAD EDUCATIVA, n. 187 (1991), p. 18-26

SOLER FIÉRREZ, E. *Las visitas de inspección en la orden ministerial de 27 de septiembre de 1990*. REVISTA DE CIENCIAS DE LA EDUCACIÓN, n. 158 (1994), p. 227-251

PALLASSOS PER LA PAU

ACTUACIONS
DISSABTES A LES 18.30H
I DIUMENGES A LES 12H
A DIFERENTS
CENTRES CÍVICS
DE LA CIUTAT DE
BARCELONA

AQUESTES ACTUACIONS ESTAN ENMARCADAS
DINS D'UNA CAMpanyA DE SOLIDARITAT AMB
EL TERCER MÓN. ELS DÍNERS RECOLLITS
SERVIRAN PER FER MÉS ACTUACIONS
ALLÀ ON EN SOMINIRE PUGUÍ
AJUDAR, ENCARA QUE SÍGUÍ PER
UNE INSTANTS, LA GUERRA,
LES MALADIES I LA FAM.

INFORMACIÓ:
TEL. 265 57 57

Ajuntament de Barcelona
Regidoria de Promoció i Relacions Cíviques

Experiència duta a terme al C.P. Mediona amb alumnes de 5è. i 6è., amb l'objectiu d'ajudar els alumnes a prendre consciència de la importància de tenir informació sobre les drogues legals i a establir estratègies pròpies per a la prevenció enfront de la propaganda.

Experiència per a la prevenció de les drogodependències

Joan Grau i Riera

Mestre d'anglès i socials del C. P. Mediona
(Alt Penedès)

1. Introducció

Aquesta experiència ha estat duta a terme al C. P. Mediona (Alt Penedès) durant els cursos 1992-93 i 1993-94. També cal dir que està inclosa dins del «Seminari de formació sobre drogodependències», organitzat per l'Institut per a la Promoció Social i de la Salut (IPSS) i el Consell Comarcal de l'Alt Penedès.

L'experiència ha estat dirigida als alumnes del Cicle Superior de Primària (5è i 6è). Tanmateix, aquesta experiència ha servit de centre d'interès per fer alguns aprenentatges corresponents a les àrees de socials, català i ètica. Cal aclarir que aquesta escola és a l'àmbit rural i l'alumnat està agrupat per cicles; és a dir, els 5 alumnes de 5è i els 12 alumnes de 6è són junts en una sola aula.

El curs 1992-93 havíem fet una primera aproximació al tema: vàrem tractar sobre

*L'experiència ha estat enfocada en la relació
que hi ha entre les drogues legals i un conjunt d'aspectes
individuals i socials.*

el consum d'alcohol i del tabac. L'enfocament va ser dirigit cap a les quantitats que es consumeixen i el perill per a la salut que això comporta. El curs 1993-94, en canvi, vam donar un enfocament més global al tema. Ens van interessar més les opinions respecte del consum i d'altres aspectes que ens afecten individualment o la societat en conjunt. Per tant, tota l'experiència ha estat enfocada en la relació que hi ha entre les drogues legals (alcohol i tabac) i un conjunt d'aspectes individuals i socials.

Concretament, el tema treballat ha estat la relació de la venda i del consum d'alcohol, tabac i altres drogues amb diversos aspectes personals i socials: la violència, les malalties, els mitjans de comunicació, els accidents, la salut, l'economia i la personalitat.

2. Objectius i metodologia

Amb aquesta experiència preteníem assolir tres objectius:

1r. Fer que els i les alumnes prenguin consciència de la importància del fet de tenir informació i idees clares sobre la problemàtica de les drogues legals.

2n. Ajudar els alumnes a establir estratègies pròpies que els ajudin a auto-prevenir-se com a objectius futurs de la propaganda fomentadora del consum de qualsevol tipus de droga legal.

3r. També preteníem fomentar alguns hàbits, els quals creiem que és fonamental

que siguin adquirits en aquesta edat: pensar, dialogar, treure conclusions, treballar en grup, participar activament en un debat.

El treball s'ha basat, en primer lloc, en un estudi sociològic, que hem fet al poble, sobre opinions respecte del consum i d'altres aspectes que ens afecten individualment o a la societat en conjunt, amb la finalitat de tenir dades de l'entorn social de l'alumnat, per tal que posteriorment els servís com a base per als seus raonaments. Per una altra banda, hem utilitzat un altre material com veurem més endavant. Aquesta feina l'hem feta dins l'àrea de socials. En segon lloc, en les activitats s'han treballat aspectes d'expressió oral i escrita, aprofitant aquest centre d'interès. Aquesta tasca ha estat inclosa en l'àrea de català. En tercer lloc, les activitats han anat dirigides a desenvolupar actituds socials, de relacions humanes. Aquesta tasca és inclosa en la planificació de l'àrea d'ètica.

Per tant, el debat i les conclusions estan enfocades en la relació que hi ha entre les drogues legals i un conjunt d'aspectes individuals i socials.

3. Activitats fetes per l'alumnat

Àrea de ciències socials:

Les primeres activitats anaven dirigides, com és lògic, a obtenir les dades que, posteriorment, permetessin als alumnes de tenir un marc de referència: el seu propi entorn social. Vegem concretament les activitats que vàrem fer:

52 **Experiències escolars**

1. Vàrem elaborar les enquestes. Aquesta va ser una tasca conjunta de tot el grup-classe. (Vegeu l'Apèndix 1.)

2. Per parelles varen passar les enquestes pel poble.

3. La quantificació de les enquestes va ser una feina feta per petits grups, ja que era molt laboriosa perquè s'havien de diferenciar sexes i grups d'edat.

4. El resultats absoluts varen ser passats a relatius (percentatges). Aquesta tasca la varen fer per parelles.

5. La transformació en gràfics de barres dels resultats globals comparatius d'homes i dones va ser un treball individual que, tot sigui dit, els va agradar molt de fer.

Àrees de llengua catalana i ètica:

A partir d'ara, amb els resultats a la nostra disposició, ja vàrem poder iniciar activitats de llengua catalana (redaccions, argumentacions, raonaments, etc.) i ètica (escoltar els altres, respectar opinions, participar activament en debats, etc). Vegem les activitats concretes que vàrem fer:

6. Vàrem dividir la classe en tres grups i cada un va fer un debat sobre les actituds respecte de l'alcohol i el tabac. Es tractava que cada grup, utilitzant:

- els resultats d'una enquesta publicada per «El País», el 6 de febrer de 1994 (pàg. 30) referits a Espanya,
- els gràfics de barres amb els resul-

- tats globals d'homes i dones,
- un guió amb preguntes orientatives fet pel mestre,
- les pròpies idees del grup,

arribés a unes conclusions pròpies sobre les diferents conductes o consideracions respecte a les persones que consumeixen alcohol i tabac.

7. Cada un dels tres grups de l'activitat anterior va exposar a la resta de la classe les conclusions a les quals havia arribat.

8. Vàrem fer un debat al grup-classe a partir de les conclusions dels tres grups, per tal d'arribar a definir unes línies de conducta pròpies per a la seva edat de cara a «autoprevenir-se» com a objectius futurs de la propaganda fomentadora del consum de qualsevol tipus de droga legal.

9. Després vàrem organitzar un judici (seguint el model del Tribunal Popular que feien a TV3), basant-nos en alguns punts concrets de les dades per edats i sexe, en el qual s'havia de declarar «innocent» o «culpable» la societat per la seva responsabilitat en les diferents actituds majoritàries vers les drogues legals. (Vegeu el resultat més endavant.) Va ser una activitat de tot el grup-classe, que va ser dividit en: jutge+jurat, acusadors (advocat i testimonis) i defensors (advocat i testimonis).

10. Amb les conclusions generals que es van extreure tant del debat (activitat 8) com del judici (activitat 9), vàrem elaborar un full amb les conclusions per tal de passar-lo a la resta d'alumnes de l'escola. La

*Creuen que el problema
no és els anys que es viu sense o amb tabac i/o alcohol,
sinó «com» es viu, i es «malviu».*

finalitat era motivar la resta d'alumnes a reflexionar i debatre el tema que ens ocupa.

11. Una activitat molt interessant va ser fer la redacció a partir d'una reflexió global sobre tota l'activitat. Aquesta redacció ha estat publicada en una Revista de Zona, per a la Setmana Cultural, que vam celebrar al voltant de Sant Jordi.

4. Conclusions generals dels i de les alumnes

Pel que fa a la personalitat i la relació amb els altres creuen que tot allò que està prohibit té més atractiu per als joves. Consideren que cal tenir amics, però no imitar conductes i, en cas de necessitat, cal escollir les amistats. Creuen que els nois es volen «fer més l'important» que les noies i que no cal fumar per «ser important».

Pel que fa a la publicitat, creuen que hauria d'estar totalment prohibida la publicitat d'alcohol i tabac. També, que a les pel·lícules es deixi fumar i beure amb moderació, i que les passin fora de les hores en què els menors veuen la televisió.

Respecte de la informació, pensen que la gent que hagi tingut problemes a causa de l'excés de consum d'alguna droga legal, hauria d'explicar la mala experiència viscuda per tal de «vacunar» els altres. El resultat de l'enquesta que ens mostra que la gent com més gran és més s'oposa al consum d'alcohol i tabac, els alumnes l'interpreten com que la gent més gran està més ben informada.

Sobre l'economia, pensen que el consum de drogues legals és un gran negoci que mou molts diners, i és per això que no se'n prohibeix la venda ni el consum. Tenen molt clar que qui guanya és el Govern, segons ells i elles, i qui perd és el consumidor. Estan a favor de la prohibició de la venda d'alcohol i tabac als menors de setze anys. Per als adults, cal que sigui autoritzat el consum moderat.

El problema de la violència, l'interpreten des de la perspectiva del control policial. Així creuen que hi ha poca policia vigilant la venda i consum de drogues legals als menors.

Respecte de la salut, tots creuen que la societat no fa tot el que pot per aquests malalts causats pel consum de tabac i/o alcohol. També pensen que beure amb moderació no és dolent, però cal tenir en compte que a cadascú l'afecta d'una manera diferent. En definitiva, creuen que el problema no és els anys que es viu sense o amb tabac i/o alcohol, sinó «com» es viu, i es «malviu». Estan convençuts que per passar-s'ho bé no cal beure, ans al contrari, si prens alcohol ho passes malament.

Com a cloenda cal dir que el «tribunal popular» va declarar «innocent» la societat per la seva responsabilitat en les diferents actituds majoritàries envers les drogues legals.

Pel que fa a la reflexió global sobre tota l'activitat podríem resumir-la repetint tres expressions ben gràfiques que van dir tres alumnes: Ho hem passat molt bé. Hem

54 Experiències escolars

aclarit idees. Ens agradaria continuar amb més activitats el curs vinent.

5. Reflexió feta pel mestre

Cal tenir en compte que els nens i nenes d'aquesta edat (deu a dotze anys) tenen dificultats per treure idees clares i precises a partir de les seves pròpies reflexions i dels debats en grup. No obstant això, penso que realment han pres consciència de la importància de tenir informació i idees clares sobre la problemàtica de les drogues legals. En aquest sentit, trobo molt positius els resultats, ja que els poden ajudar en un futur no gaire llunyà. Aquest era el primer objectiu i penso que ha estat assolit.

El segon objectiu (ajudar els alumnes a establir estratègies pròpies que els ajudin a autoprevenir-se com a objectius futurs de la propaganda fomentadora del consum de qualsevol tipus de droga legal) és més difícil de saber en quina mesura ha estat assolit. Òbviament, el fet de crear una dinàmica de reflexió al voltant d'un problema que, fins i tot, ells mateixos viuen com molt proper, ha de ser positiu a llarg termini.

El foment d'alguns hàbits fonamentals que s'han d'adquirir en aquesta edat (pensar, dialogar, treure conclusions, treballar en grup, participar activament en un debat)—que era el tercer objectiu previst— ha estat molt interessant. D'una banda es posen de manifest els problemes de relacions humanes (amistats, desavinences, preferències,...) a l'hora de col·laborar en un grup. Però, d'altra banda, aquesta mateixa

activitat ajuda a superar aquests problemes. Bé, penso que és un pas important però cal continuar insistint-hi.

Voldria afegir, des d'una altra òptica, que l'estudi sociològic que hem fet de les actituds envers les drogues legals de la gent de Mediona serà presentat als pares i mares de l'escola en una assemblea, per tal de reflexionar sobre les dades obtingudes i les conclusions de l'alumnat.

Com a cloenda, val a dir que l'experiència, en conjunt, ha estat molt positiva i que valdria la pena continuar-la el curs vinent, com elles i ells mateixos demanen.

Apèndix 1

Estudi sociològic

L'eina bàsica d'aquest estudi sociològic ha estat l'enquesta. A partir de l'enquesta hem utilitzat altres instruments i tècniques metodològiques: gràfics de barres, càlculs de percentatges, debats, etc.

Vàrem elaborar aquestes enquestes: una sobre les actituds envers l'alcohol i una altra sobre el tabac.

Cada enquesta tenia, com a mínim, una pregunta relacionada amb cada un dels següents àmbits: salut (malalties associades), economia (beneficis-perjudicis, treball-atur), mitjans de comunicació (difusió, publicitat), personalitat (autoimatge, actituds de grup), violència (seguretat, legalitat-il·legalitat), accidents (trànsit),

*Han pres consciència de la importància
de tenir informació i idees clares sobre la problemàtica
de les drogues legals.*

generals (preguntes sobre aspectes generals no inclosos en els apartats anteriors).

Fitxa tècnica de les enquestes:

Es van repartir 170 enquestes (10 per alumne) de l'alcohol i 170 del tabac.

Alumnes de 5è: 5; alumnes de 6è: 12.

Totes havien de ser passades a persones més grans de quinze anys. Primer s'havia de preguntar a cada persona si ja li havien fet l'enquesta, per tal de no repetir-ne.

Quantificació, presentació dels resultats i població enquestada

La quantificació, en uns fulls preparats per a aquesta feina, la vàrem fer per 6 grups per edat i sexe: 1r) homes 15 a 25 anys, 2n) dones 15 a 25 anys, 3r) homes 26 a 45 anys, 4t) dones 26 a 45 anys, 5è) homes de 46 anys o més, i 6è) dones de 46 anys o més.

Vàrem passar tots els resultats en uns fulls preparats per a això.

Alcohol: 135 enquestes. *Tabac:* 142 enquestes.

Els resultats es presenten en valors absoluts pel que fa als segments d'edat i sexe (els 6 grups). Presentem en valors relatius (percentatges) els resultats globals: homes, dones i homes/dones.

La població total de Mediona a 1 de gener de 1994, segons les dades facilitades

per l'Ajuntament de Mediona, és de 1.124 persones.

Així, tenim que les 135 enquestes sobre l'alcohol representen el 12,0 % de la població total i les 142 sobre el tabac representen el 12,6 %.

Generalitat de Catalunya

Entre tots, **millor.**

Des de la restauració de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, ara fa quinze anys, entre tots, els sis milions de catalans, hem fet molta feina. I Catalunya ha avançat molt.

Hem impulsat la creació d'una extensa infraestructura de transports i comunicacions, disposem d'una xarxa industrial més sòlida; el progrés econòmic és evident; la sanitat, l'ensenyament i els serveis socials han guanyat en qualitat i extensió. La llengua catalana i, amb

ella, la nostra cultura estan consolidant el procés de recuperació del seu espai natural. S'ha potenciat la creativitat artística i cultural. La nostra realitat nacional comença a ser coneguda i reconeguda a l'estranger. I tot això s'està produint en un molt bon clima de convivència i serenor. Podem encarar el futur amb confiança. Estem ben situats. Ara, entre tots, podem assolir, si així ens ho proposem, que Catalunya no faci sols un pas, sinó un gran salt endavant. Assolir, en

definitiva, un país millor. Ens cal, doncs, continuar fent la feina amb il·lusió i rigor a les escoles i universitats, als serveis públics i a l'empresa privada, a la indústria, al comerç, al turisme, al món rural, a l'assistència social, a la investigació i a la cultura. A tot arreu i tothora, perquè si fem el que hem de fer podem situar Catalunya en una millor posició a Europa. Entre tots ho farem.

Entre tots, millor.

L'article exposa la relació que hi ha entre l'ensenyament dels procediments, l'aprenentatge dels conceptes i el desenvolupament de les activitats de l'aula.

Ensenyar i aprendre procediments

Anna Maria Geli

Josep Juandó

Pilar Busquets

Mercè Trebal

Girona

Des que hi ha persones amb voluntat expressa de transmetre coneixements i d'ajudar a formar altres persones, des que hi ha mestres, hi deu haver hagut planificació i programació de les seves accions formatives. En més o menys grau, amb més o menys anticipació, les actuacions del mestre sempre han estat programades. Sovint les programacions han estat fetes per agents externs a l'escola, però d'una forma o altra, sempre han existit.

L'escola que avui entenem per tradicional ha basat la seva programació en la transmissió de conceptes. Això no vol dir que en aqueta escola no s'hagin transmès procediments. Si no se n'haguessin transmès, potser avui no sabríem fer moltes coses que, en més o menys grau, vam aprendre a escola.

Una actuació concreta d'un mestre o d'una mestra pot acabar de poques maneres diferents:

58 **Aplicant la Reforma**

1. Aconseguir els objectius que pretenia.

2. Aconseguir objectius col·laterals o implícits en els plantejats.

3. Aconseguint objectius que no s'havien plantejat i ben independents dels desitjats.

4. No aconseguint els objectius que pretenia

5. En una barreja d'algunes d'aquestes possibilitats.

Ben segur que l'escola sempre ha estat aconseguint objectius que es proposava i d'altres que no es proposava, i ben segur que també ha hagut de renunciar a propòsits volguts. Segurament que és d'aquesta manera que l'escola sempre ha transmès procediments: de forma implícita en el treball general, i moltes vegades sense formular-ne l'objectiu.

D'una altra banda hem tingut i tenim un tipus d'escola que sí que treballava els procediments de manera explícita; és l'escola que procura que l'alumne sigui subjecte actiu del seu propi aprenentatge i de la seva educació; l'escola de línia activa.

En aquest context, arriba la reforma del sistema educatiu dels anys 90, i parla de procediments. D'entrada, no hem de magnificar la qüestió. Hem de valorar-la en la seva mesura: no estem parlant d'un tema nou, ni tan sols és la primera vegada que en parlem —la reforma dels anys 70 ja enfocava els procediments, encara que en uns termes diferents.

La novetat que porta la reforma quant als procediments consisteix a fer el mestre conscient que els treballa, i que n'ha de programar l'ensenyament. Ben segur que aquesta és una bona manera de rendibilitzar qualsevol actuació: ordenant-la.

En relació als procediments, el que ens hem de plantejar, doncs, si encara no ho hem fet, és la manera de descobrir els que ja estem treballant i, un cop identificats, ordenar-ne el tractament i completar-los si cal.

Procediments bàsics de les àrees de coneixement del medi natural, social i cultural

A través d'una síntesi dels objectius terminals de procediments de les àrees de coneixement del medi natural, social i cultural que planteja la Generalitat de Catalunya al Disseny Curricular de l'Ensenyament Primari, podem arribar, per exemple, a la següent tipologia de procediments:

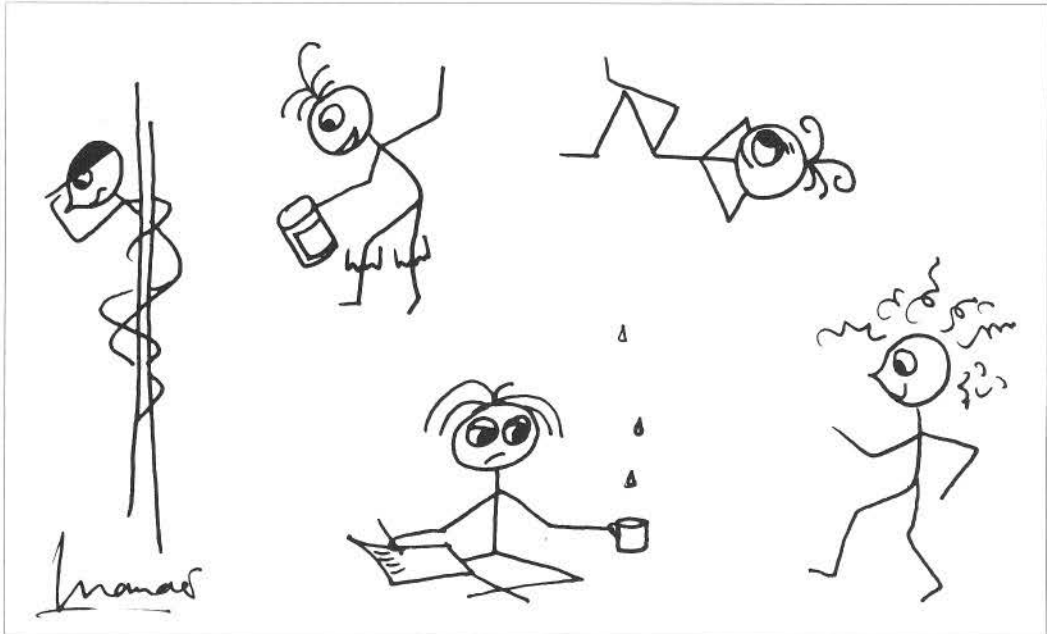
• Procediments de recollida d'informació:

1. Observació
2. Comparació i classificació
3. Mesurament
4. Experimentació

• Procediments de conceptualització:

5. Rememoració
6. Anàlisi
7. Síntesi

Tenim un tipus d'escola que treballa els procediments de manera explícita; és l'escola que procura que l'alumne sigui subjecte actiu del seu propi aprenentatge

Dibuixos: Josep Juandó

- Procediments d'expressió
- 8. Expressió oral
- 9. Expressió gràfica
- 10. Expressió plàstica

Interrelacions

Les accions d'observar, de recordar, d'expressar..., es poden certament considerar procediments, i com a tals es poden ensenyar i es poden aprendre. Però de la mateixa manera que no es pot observar, recordar, expressar, en abstracte, sinó que cal observar, recordar, expressar «coses», tampoc no es pot ensenyar d'observar, de recordar ni d'expressar en abstracte; cal ensenyar d'observar «coses», de recordar «coses», d'expressar

«coses». Els procediments formen un bloc compacte amb els fets i conceptes.

De la mateixa manera els procediments s'interrelacionen; difícilment podem fer una observació «pura», ja que segur que deu contenir algun procés de comparació, i deu enllaçar necessàriament amb una expressió. Potser suggerirà una experimentació, que haurà de menester per força uns mesuraments.

No obstant les dificultats que aquestes interrelacions puguin comportar, cal programar l'ensenyament dels procediments, si volem garantir-ne una racionalització i una completesa. Haurèm de fer l'esforç de separar cadascun dels procediments que vulguem programar, de la resta, i dels fets i conceptes. Passarem, d'aquesta manera,

60 **Aplicant la Reforma**

per una fase abstracta de la programació, que desguassarà un altre cop en activitats concretes d'aula, però en unes activitats més qualificades, que contindran el tractament conscient dels procediments.

A llarg termini, —de cara al final de l'Educació Primària—, l'objectiu de l'ensenyament dels procediments serà que hagin estat integrats a la manera de fer de cada nen; que quan un nen vegi un insecte, no li passi per alt; se'l miri metòdicament, en pregui una idea de mesura, sàpiga descriure'l,... sense que se li demani. L'objectiu final de l'ensenyament dels procediments serà, per tant, l'adquisició d'hàbits procedimentals.

Però quan ens posem a ensenyar procediments, no podem ensenyar-los tots a través de cada activitat que fem. D'una banda, hem de tenir present, en coherència amb tot el que s'ha dit fins aquí, que per ensenyar procediments no cal idear unes activitats específiques, que vindrien a sumar-se a les activitats d'ensenyament de conceptes. Ens hem de servir de les activitats ordinàries. De l'altra, quan a través d'una activitat decidim treballar un procediment, serà bo que ho fem seguint un mètode adequat al seu ensenyament. És possible que col·lateralment ens surtin altres procediments; no perquè siguin auxiliars els haurem de deixar de practicar. Farem, dins de l'activitat concreta que estiguem fent, els passos que siguin lògics, però convindrà seguir un sol fil conductor: el del procediment que hàgim decidit de practicar a través d'aquesta activitat.

El següent esquema vol ser il·lustratiu d'aquesta idea:

Activitats d'aula	Procediments que permet de treballar l'activitat				
Activitat 1	A	B	C	D	E
Activitat 2	A	C	D	F	
Activitat 3	B	C	D	E	F
Activitat 4	A	B	D	F	G

Dels procediments que permeten treballar cadascuna de les quatre activitats, decidim que en treballarem un de manera principal: el marcat en negreta. Els altres, si és que de manera auxiliar són necessaris, també els treballarem, però no per això deixarem de seguir la pauta de treball del procediment «declarat» principal en aquesta activitat.

La programació de l'ensenyament dels procediments

L'escola té encomanada l'elaboració del seu propi projecte curricular. Ens caldran unes condicions fonamentals i un mètode. Sugerim aquests:

1. Plantejar el treball de la redacció del Projecte Curricular de Centre com un exercici de «treure factor comú» entre les pràctiques docents habituals dels mestres de l'equip.

2. Ganes de fer-lo, compartides pels membres de l'equip de mestres. (Aquestes ganes es poden induir, a partir de la idea que en una escola amb un projecte curricular propi es treballa amb més comoditat, des del moment en què la responsabilitat de la selecció de continguts és compartida.)

3. Un grau de tolerància mútua molt gran entre els mestres de l'equip.

4. Un membre de l'equip de mestres diposat a coordinar el procés sota les premisses enunciades fins aquí. Un lloc de treball ideal des del qual dur a terme aquesta feina és el de cap d'estudis.

5. Temps i manca total de pressa. Cal pensar que la redacció d'un projecte curricular pot durar diversos cursos escolars —depèn del nivell de concreció en el qual es treballi i del ritme que es porti—. Així mateix s'ha de partir de la idea que un cop elaborat el projecte curricular de centre, no es pot donar mai per definitiu. Se li ha de marcar un ritme de revisió. Pot anar bé un procés de revisió d'una àrea per cada curs escolar.

Si per falta de reunir les condicions enunciades fins aquí no es pot plantejar amb expectatives d'èxit la redacció del projecte curricular de centre, es pot pensar en la redacció del projecte curricular d'un cicle. Les condicions que ens caldrà reunir, es pot dir que són les mateixes que per a un projecte curricular de centre. Ens serà més fàcil reunir-les, ja que impliquen necessàriament un col·lectiu més reduït.

Si ens hem de moure en aquest àmbit —cicle— caldrà que periòdicament —al final de cada sessió de treball, per exemple—, revisem que no estiguem interferint acords explícits o tàcits que afectin la globalitat del centre, especialment si li confereixen una certa unitat.

Només davant la impossibilitat de redacció del projecte curricular de centre o del de cicle inscriurem el nostre treball de programació exclusivament en l'àmbit del nostre curs. Arribats a aquest extrem, sempre serà més ric treballar amb els mestres dels grups paral·lels —si n'hi ha— que no pas sols.

Si heu passat per la redacció d'un projecte curricular en els termes que li són propis, teniu ja endegada una programació de procediments.

Si us trobeu mancats d'un projecte curricular, del nivell que sigui (centre, cicle,...), us recomanem una estratègia per a l'elaboració de la programació de procediments, a partir de la programació d'activitats adreçades a l'ensenyament de conceptes: Només cal fer la relació d'activitats que hi consten i que permeten l'ensenyament de cadascun dels tipus de procediments que abans us hem presentat. Pot servir una taula de planificació d'aquest estil:

62 **Aplicant la Reforma**

Curs: _____ Tema: _____	
Activitat	Procediment principal a treballar

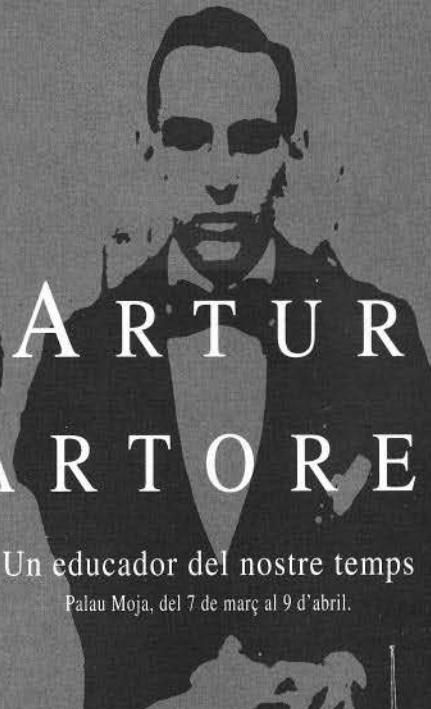
El conjunt de taules de planificació dels procediments a treballar a cada bloc temàtic del curs us garantirà la coherència de l'ensenyament dels procediments. A l'hora de redactar aquesta planificació haureu de tenir presents, fonamentalment, dos grans principis:

1. Cada cop que es treballi de manera específica un procediment, s'haurà de fer de la mateixa manera, a fi de fomentar-ne l'hàbit.

2. Els procediments s'aprenen per reiteració del seu ús. Caldrà, per tant, procurar que cada procediment es treballi periòdicament al llarg del curs escolar, i en el transcurs de l'Educació Primària. Aquesta insistència ens pot conduir a la interiorització del procediment per part dels nens.

EXPOSICIÓ

ARTUR MARTORELL

Un educador del nostre temps

Palau Moja, del 7 de març al 9 d'abril.

e Institut Municipal
d'Ensenyament de Barcelona

Ajuntament de Barcelona

 Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament

L'espai-joc és una proposta municipal del projecte «A Barcelona les dones canviem el temps» iniciada ja en el districte de Sants-Montjuïc. És un espai col·lectiu d'acolliment de nens i nenes abans de l'hora d'entrar a l'escola per donar un servei a les famílies que tenen un desfasament horari entre l'entrada al treball i l'entrada a l'escola.

L'espai-joc

Una proposta municipal per generalitzar un espai d'acollida a les escoles públiques, abans de l'entrada a les classes

Pilar Codina Olivé

Responsable del projecte

Isabel Boix Junquera

Tècnica d'educació

El Consell Municipal de Benestar Social de Barcelona va proposar a l'Ajuntament l'inici d'un ampli debat sobre l'organització social dels diferents temps de vida de les persones a la ciutat que anés acompanyat d'experiències pràctiques en la línia de les polítiques per a la igualtat d'oportunitats.

L'organització del temps a la ciutat dona prioritat a les necessitats horàries i productives del món laboral per sobre les necessitats d'atenció i cura de les persones i les de l'organització i el manteniment domèstics.

La compartimentació i rigidesa d'aquesta organització ha fet crisi per la complexitat de les grans metròpolis i l'impacte tecnològic en la producció de béns. Però també per la incorporació

massiva de les dones al mercat de treball i el canvi en la cultura familiar que això ha comportat, tot i que les dones continuen assumint les seves responsabilitats familiars i domèstiques tradicionals.

Amb el projecte «A Barcelona les dones canviem els temps» i des del Pla Municipal per a les dones, l'Ajuntament pretèn, amb iniciatives concretes, modificar alguns dels mecanismes que impedeixen l'harmonització dels diferents temps de vida, personal, social i laboral com també l'equilibri paritari en les responsabilitats públiques laborals i privades entre dones i homes.

L'espai-joc és una proposta inclosa en un bloc de tres anomenat «Igualtat, ocupació i atenció a la infància», iniciada, com la resta de propostes, al Districte de Sants-Montjuïc.

Una font de discriminació que afecta molt particularment les dones que treballen fora de casa és el temps de cura i atenció de les persones i el manteniment domèstic. No es pot parlar d'igualtat d'oportunitats si no es valoritza tot aquest temps com a socialment necessari, assumible equitativament per part d'homes i dones i compatible amb les necessitats ocupacionals fora de casa.

Mentre la valoració d'aquests temps i la coresponsabilització en les tasques que comporta, amb la necessitat lògica que se'n desprèn de reduir, per a tothom, les hores de treball fora de casa, sigui encara una utopia, cal pensar en serveis d'atenció que millorin «ja» la qualitat de la vida diària.

Els serveis d'atenció a la infància continuen essent una necessitat de primer ordre que caldrà que siguin cada vegada més diversificats i flexibles, si volem que responguin a les necessitats de les famílies mentre l'organització del temps de producció respongui a uns paràmetres de societat homogènia, quan en la realitat es mostra cada dia més diversa.

La coincidència o desfasament en els horaris d'entrada al treball i a l'escola fa de la franja horària de 7 h. a 9 h. del matí un temps crític en què —simultàniament amb les presses per acabar la higiene personal i la ingestió ràpida d'un esmorzar pretès dietèticament correcte i per tant ampli i calmat per poder afrontar el dia de «treball de debó»— s'ha de resoldre a diari l'organització del dia per conciliar les previsions amb els imprevisibles; enllestir tot allò de la casa que es va deixar de fer, per cansament, la nit abans, i deixar lligades les gestions que s'han de dur a terme personalment o per delegació en la nostra absència.

No correspon al sistema educatiu solucionar els problemes de l'organització del temps social. Ni tan sols, segurament, assumir serveis fora de l'horari lectiu establert. Però, sí que correspon a l'escola i a totes les institucions de govern impulsar i donar suport a les iniciatives per atenuar la dicotomia entre vida privada i vida laboral que es reflecteix, també, en la rigidesa horària de la producció i els serveis.

Per donar resposta a la pressió social per resoldre tensions derivades d'aquesta dicotomia, moltes escoles a Barcelona te-

nen ja un servei d'acollida abans de les 9 h.

Des del projecte «A Barcelona les dones canviem els temps» estem treballant per la seva generalització a l'escola pública. Per a això s'han recollit dades d'algunes de les escoles en què el servei funciona bé, sobre condicions, gestió, responsabilitats, costos, horaris, etc..., i se n'ha fet una síntesi, com a proposta/model feta a totes les escoles públiques del Districte, per facilitar la seva implantació allí on les característiques i necessitats de les famílies fan necessari aquest servei.

Característiques del servei

L'Espai-joc es perfila com un espai col·lectiu d'acolliment de nens i nenes abans de l'hora d'entrada a l'escola.

Segons les necessitats i les possibilitats del col·lectiu de responsables i famílies, la franja horària s'estableix de 7,30 a 9 h., i acull de forma integrada nens i nenes de tres a dotze anys.

L'accés a l'Espai ha de ser flexible, per tant, i dins la franja horària establerta, les criatures s'hi han de poder incorporar en diferents moments i també de forma eventual, segons les necessitats familiars, per tal que la permanència sigui d'acord amb aquestes i no per raons d'ordre, comoditat, rigidesa de l'organització.

Les activitats a l'Espai, a desenvolupar individualment i de manera voluntària, es redueixen a dues: esmorzar i jugar sense

presses. L'esmorzar el porten de casa (alguna escola serveix un vas de llet). Els jocs i joguines són propis de l'Espai.

El lloc i les condicions de l'estada són essencials. Ha de ser, doncs, un espai ampli i acollidor, per poder-hi fer les dues coses de manera simultània, segons els ritmes individuals. No totes les escoles tenen un espai suficient o un medi adequat per desenvolupar una cultura pròpia dels infants. Per això l'oferta ciutadana pot ser diversa, i es poden donar espais externs i interns en la mateixa escola, segons les estacions de l'any, o en algun equipament pròxim a aquesta que reuneixi les condicions adequades (ludoteques, centres d'esplai, biblioteques...).

El Consell Escolar de Centre haurà d'aprovar la instauració d'aquest servei, i assegurar la continuïtat en la línia educativa, com també la seva qualitat. El pla anual del centre preveurà les relacions que s'hagin d'establir entre la direcció, coordinació dels cicles o persona designada per a l'orientació pedagògica de monitors i monitores, i que pot comportar una mitja hora més de la dedicació d'aquests.

El perfil d'aquestes persones respon al de responsables d'esplais, estudiants de pedagogia o magisteri, o voluntariat especialitzat. En la majoria d'escoles són les mateixes persones auxiliars del migdia.

La gestió és a càrrec de l'Associació de Mares i Pares (AMPA) de l'escola o les escoles usuàries del servei, si aquest es dona en un local a part, i per a més d'una

escola. És l'AMPA la que contracta els serveis de monitoratge i l'assegurança per cobrir la responsabilitat civil en les hores considerades extraescolars.

El preu del servei, pagat per les famílies, oscil·la segons el nombre de nens i nenes que s'atenen. El preu mig va de 2.000 a 2.500 ptes. al mes. Algunes escoles pre-

veuen la possibilitat de fraccionar el preu. La utilització eventual del servei costa unes 150 a 350 ptes. dia i hora.

Aquests preus inclouen els costos del servei i la seva gestió.

NOVETAT

Jocs populars: i tu a què jugues?
 Imma Marín
 Col·lecció "Temes d'Infància", 23
 PVP: 1.050 ptes.

Distribució: **Triangle S. L.** C/ de Lepanto, 135-137
 08013 BARCELONA
 Tel. (93) 265 18 21 • Fax (93) 265 15 94

R
S
S
O
E
A
S
E
A
N
T

Associació de Mestres
 Rosa Sensat

Còrsega 271, baixos
 Tel. (93) 237 07 01 • Fax (93) 415 36 80
 BBSRS (93) 415 67 79 • 08008 Barcelona

Dins de la celebració de l'Any Martorell, en un parlament pronunciat a l'Escola Normal de la Universitat de Barcelona (4 de juny 1994), que reproduïm, l'autor destacava les lliçons de «Civisme» que el seu pare va instituir a les Escoles Domènech, les quals es basaven en la lectura d'una notícia del diari, que després els alumnes debatien.

Artur Martorell

Josep Martorell

Sóc l'únic germà Martorell que no m'he dedicat professionalment a tasques relacionades amb l'ensenyament o l'educació. Per tant, el menys indicat per a intervenir en aquest acte. Però, com a «amateur» sí que he tingut relació amb el camp de l'educació perquè —fa més de vint anys— vaig ser responsable últim de l'escoltisme catòlic català, de nois.

L'escoltisme és un moviment de joventut, amb finalitat educadora, basat en l'exercici de les responsabilitats dels nois i noies a través d'activitats de lleure. Es tracta d'ajudar-los a créixer personalment, perquè puguin afrontar lliurement i amb responsabilitat les situacions que la vida els reservi. I difícilment es pot reeixir en aquest repte de la vida si no hi ha hagut una preparació. Un dels elements imprescindibles d'aquesta preparació és aprendre a obrir els ulls i veure què passa al nostre voltant i a tot el món i, en conseqüència, analitzar críticament aquestes situacions.

*Ajudar-los a créixer personalment,
perquè puguin afrontar lliurement i amb responsabilitat
les situacions que la vida els reservi.*

Moltes de les activitats proposades als escoltes van en aquest sentit.

Jo crec que el que feia el pare a les Escoles Domènech, ja els anys 20, amb les lliçons de «Civisme» era el mateix —fer obrir els ulls, aprendre a analitzar situacions— però didàcticament molt ben portat en el marc de l'escola. Un dels objectius —deia el pare— era «omplir el buit que deixen les diverses assignatures... (que de vegades semblen insignificants) i no són. Enguany hem seguit un altre camí... Aprofitant-nos d'idees ja llançades per altri, hem instituït unes classes que anomenem "Civisme" (per donar-los un nom) que inauguren la tasca del dia i que consisteixen en la lectura d'un fragment d'un diari local... Són notícies que ens permeten el comentari i el coneixement del cabal d'idees justes i errades que el noi ha adquirit a l'escola, i sobretot fora d'ella —molt sovint de l'ambient que respira en la seva vida quotidiana.

»L'èxit assolit per aquestes lliçons i les sorpreses que hem tingut han ultrapassat tot el que nosaltres podríem esperar-ne, i per escriure hem notat que els alumnes es desvetllaven intensament, prenien interès i volien copsar els batecs de la vida exterior, com si en l'atmosfera normal dels estudis, sempre més o menys aviciats pel respir quotidià de les tan anomenades disciplines, hi haguessin insuflat un corrent prudencial d'oxigen pur.»

«Com funcionava. El mestre havia triat la notícia, sempre un fragment curt. Es llegia. Es verificava que tothom hagués en-

tès —de vegades hi havia problemes de lèxic o simplement d'informació—. I després començava el debat —que diríem avui— sobre la notícia, per tal que surtin totes aquelles idees, les consideracions, els records, els dubtes, que als infants se'ls puguin ocórrer.»

«Després dels comentaris i de la bullida d'idees que han produït, fem una mena de conclusió que justifica poc o molt el nom que donem a aquestes lliçons. A tota acció, a tota nova, hi cerquem allò que pot ésser un allionament per a nosaltres. Tot ço que fem a l'escola és per aconseguir ser cada dia millors, més cultes i més útils; i aquestes classes no podien ser una excepció. No redactem cap llei moral, no en deduïm cap moralitat: procurem que la llicó surti espontània i s'ensenyoregi dels alumnes, si pot ser sense que se'n faci esment.»

A mi em sembla una actitud molt oberta, molt respectuosa amb els nois, incisiva i, per tant, molt educadora.

Vegem-ne alguns exemples que el mateix pare inclou en aquests articles del BUTLLETÍ DE MESTRES de l'any 1922.

Pàg. 133, núm. 1:

«Lectura: Notícia publicada a la premsa el dia 11 d'octubre darrer sobre unes beques concedides a alumnes de l'Escola Elemental del Treball. La nota seca, breu, provocà unes explicacions i uns comentaris que es tradueixen fidelment en aquesta ressenya on l'alumne al final es permet fins i tot unes lleus consideracions sociològiques:

Hi ha hagut tres nois de 13 o 14 anys que han anat a l'Escola Elemental del Treball a aprendre un ofici, n'hi han dos que volen ésser mecànics d'autos; aquests xicots són pobres i no s'ho poden pagar, i han fet uns exàmens i com que aquests tres nois eren molt aplicats, han guanyat un premi que se'n diu beca i podran estudiar sense pagar-s'ho ells; n'hi ha molts que es pensen que només poden estudiar els rics; doncs no, s'hauria de mirar si poden servir per a aquella carrera i encara que sigui ric, si veuen que no pot servir, no l'haurien de voler. —Ricard M. 10 anys. Classe mitjana»

Pàg. 134, núm. 4:

«Lectura: El moviment del port en la secció “Vida marítima” de “La Veu” dels dia 4 d'abril. El fi que ens proposàvem en llegir aquesta secció era que es fessin càrrec de la importància del port, de la diversitat de vaixells que hi ha (vapors, velers, llaguts, pailebots, transports) i del caràcter diferent amb què entraven i sortien (en llast, de trànsit, amb passatgers, amb càrrega general). Però una pregunta interessant d'un alumne: Si els vaixells pagaven contribució i si era just que paguessin, desenrotllada a base de la comparació amb els vehicles que corren per la ciutat i els desperfectes que causen als empedrats i les despeses que ocasionen—per cert que un alumne objectà que el mar no es feia malbé—, la necessitat de tenir sempre el port amb bona disposició, net, amb personal a punt per a tots els serveis, etc., decantà la lliçó pels viaranys que poden seguir-se en la ressenya que acompanyem:

Ahir llegírem en la secció “Vida marítima” el moviment del port. Entraren 16 barcos, en sortiren 8 i n'hi havien 6 que ja tenien els papers a punt.

Els vapors i tota mena de vaixells estan apuntats i matriculats en el lloc on presten servei, i han de pagar una contribució per poder gaudir de tots els avantatges que l'Estat els dóna i aprofitar-se de tots els serveis del port.

Tot vapor per poder entrar ha de dur els papers arreglats i ensenyar-los al pràctic que els examina i després li diu on ha d'amarrar. Tampoc pot sortir que no els tingui arreglats una altra vegada per poder-los presentar en entrar a un altre port.

També han de presentar uns altres papers on hi han escrits tots els accidents ocorreguts pel camí, i la càrrega que porten i la seva procedència, perquè si no fos així, hi haurien barcos que portarien malalts o bé coses infectades que podrien encomanar una pesta o una epidèmia per tota la ciutat. —Lluís B. i Anton C. 11 anys. Classe gran.»

Pàg. 135, núm. 6

«Lectura: El descobriment de l'escorxador clandestí de Llinàs (“El Día Gráfico”, 11 octubre 1921). És de remarcar la indignació expressada al final del treball i l'estil casolà i ingenu amb què està redactat:

Eren varis homes que es varen reunir per fer un «matadero», i això està prohibit; i ells entre ells, mataven animals malalts i ho

venien. Un pagès, per exemple, tenia una vaca morta que l'havia d'enterrar o bé llensar-la, però aquests li compraven per quatre quartos i ells l'obrien i l'arreglaven i s'ho venien als carnicers; alguns carnicers ja ho sabien, però els que són mala gent, per fer negoci, no s'hi miraven, i la compraven; però no se la mengen ells, no; i també compraven porcs malats per fer-ne botifarres; després tota la carn aquesta la venien i la gent al menjar-se-la, està clar, com que no era bona, es posava malalta, amb el perill i tot de morir-se. Pro un dia es va descobrir tot i els han agafat, i ja la pagaran, ja; i els hi estarà molt bé.—Josep M. 9 anys. Classe mitjana.»

Pàg. 149, núm. 7:

«Lectura: Una nota publicada a “La Publicidad” del dia 8 de març, explicant el

canvi sofert per la casa Krupp d'Essen i els beneficis realitzats l'any anterior. Fou relacionada amb l'estudi que aleshores fèiem d'Alemanya i ens conduí a l'explicació de la constitució de societats mercantils i industrials. La ressenya, encara que justa, no dona tot el relleu que la llicó mereixia (cosa molt d'acord amb la manera de ser de l'alumne que la redactà):

A causa de la Guerra Europea els tallers Krupp d'armes sofriren moltes pèrdues perquè els aliats prohibiren a Alemanya la fabricació de material de guerra. Aleshores, els tallers Krupp —per a no haver de tancar— saberen transformar-se ràpidament en un taller de locomotores i maquinària.

Durant vuit anys els accionistes no han pogut cobrar res, però l'any darrer han fet una ganància de dos cents cinquanta

72 Educació cívica

milions de marcs, dels quals se n'han repartit norant tres milions i els altres els han empleat en les seves escoles, hospitals, cases, cooperatives, etc.

Aquest matí ens han llegit aquesta notícia del diari i com que ningú sabia què eren els accionistes, ens ho han explicat.

Els accionistes són la gent que posen diners a una societat que fa un negoci o una cosa com és ara El Metropolità de Barcelona, i ho fan comprant accions. Si el negoci va bé, després, segons les accions que has comprat et donen la part que et correspon, però també si no va bé estàs exposat a perdre. —Josep G. 10 anys. Grans.»

Hem vist aquests exemples. Jo només vull recalcar-ne el que a mi em sembla més important: la validesa d'aquesta tasca edu-

cadora, estretament lligada a la realitat de la vida. I pel que jo sé, la constatació que aquesta mena de classes de civisme continuen essent encara vàlides, com ho acredita el fet que hi hagi una gran quantitat de mestres de l'escola de casa nostra que continuen fent coses semblants.

La figura del mestre, mai prou valorada socialment, té necessitat d'un reconeixement públic i aquest Any Artur Martorell, entre altres objectius, podria servir molt especialment per a això. L'abnegació i la tasca dels mestres s'ho mereix. Amb més reconeixement social, tindria més suport i, en definitiva, potser encara més eficàcia.

HISTÒRIA DE LA MÚSICA.

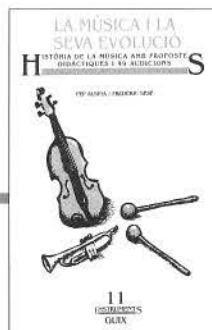
Èpoques i formes

Per al professorat...

- **LA MÚSICA I LA SEVA EVOLUCIÓ.** Història de la música amb propostes didàctiques i 49 audicions

Pep Alsina / Frederic Sesé

PVP: 1.500 ptes

Per a l'alumnat...

- **Euterpe, musa de la música. EVOLUCIÓ DE LA MÚSICA**

Pep Alsina / Frederic Sesé

(Biblioteca de la Classe, 72)

PVP: 911 ptes

Per a tota persona interessada en la música...

- **LA MÚSICA I LA SEVA EVOLUCIÓ.** 49 audicions

Pep Alsina / Frederic Sesé

DOBLE DISC COMPACTE

PVP: 4.000 ptes

GRAÓ C/ Art, 81, baixos
EDITORIAL 08041-Barcelona

Si voleu fer una comanda o rebre informació,
truqueu al Tel. (93) 435 23 11

Manifest per les biblioteques escolars

A finals del segle XX tenim cada vegada més informació a l'abast, però ens és imprescindible aprendre a servir-nos-en. Aquest aprenentatge ha d'incloure's a la formació bàsica del ciutadà i és per això que al llarg dels anys de l'ensenyament obligatori s'ha de facilitar als alumnes el coneixement de les fonts d'informació i s'ha d'educar-los en el seu ús. Per a l'aplicació de la Reforma educativa i per a garantir un ensenyament de qualitat, la biblioteca escolar és una eina imprescindible. Evidentment, els serveis de biblioteca escolar no poden materialitzar-se sense uns recursos mínims que en cap cas poden suplir-se amb el voluntarisme de docents, pares i mares.

En un país que ha estat capdavanter en la tasca educativa i amb una llarga tradició en el camp bibliotecari, aquestes observacions haurien de considerar-se òbvies, però, malauradament, no constatem que es duguin a la pràctica. En aquests moments la situació de les biblioteques en els centres

d'ensenyament no universitari de Catalunya és lamentable a causa de la manca de recursos i de planificació en les actuacions de l'administració.

Per tot això, reclamem:

1. El desenvolupament i l'aplicació de la Llei del Sistema Bibliotecari de Catalunya en els articles 24 i 44 referents a les biblioteques de centres d'ensenyament no universitari.

2. La institució d'un servei de biblioteques escolars en el si de l'administració autonòmica, que dissenyi i executi una política efectiva que promogui l'establiment de biblioteques i garanteixi un suport tècnic.

3. La creació de la figura del bibliotecari escolar, integrat en el claustre del centre, amb una dedicació a temps complet a la biblioteca i amb una formació específica en biblioteconomia i documentació. Entre les seves funcions, seran prioritàries la de gestionar la biblioteca i formar els alumnes en el seu ús.

4. La integració de l'ús de la informació en el currículum dels alumnes dins de la programació dels eixos transversals previstos en la Reforma educativa.

5. La dotació d'un pressupost específic de biblioteca que permeti l'actualització constant del fons i la incorporació de tot tipus de fonts informatives.

6. L'establiment d'uns horaris de servei

a la comunitat escolar que compreguin, com a mínim, la totalitat de les hores lectives.

7. La utilització del local de biblioteca per a la seva funció específica i la dotació de l'equipament adequat.

Entitats signants:

Associació de Mestres Rosa Sensat

Associació Servei de Biblioteques Escolars L'Amic de Paper

CCOO. Federació d'Ensenyament

Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya

Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències de Catalunya

Escola Universitària de Biblioteconomia i Documentació «Jordi Rubió i Balaguer» de Catalunya

Facultat d'Educació de la Universitat Autònoma de Barcelona

FAPAC (Federació d'Associacions de Pares de Catalunya)

FAPAES (Federació d'Associacions de Pares d'Ensenyament Secundari)

Federació de Moviments de Renovació Pedagògica de Catalunya

STES (Sindicat de Treballadors de l'Ensenyament)

USTEC (Unió de Sindicats de Treballadors de l'Ensenyament de Catalunya)

Novembre 1994

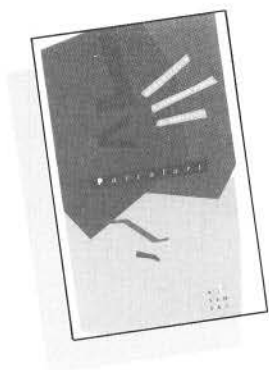
NOVETAT VÍDEO

Col.lecció **ELS VÍDEOS DEL PARVULARI**

Comunicació i llenguatge verbal al parvulari

Guió i realització: **Agustí Corominas**

Durada: **18 minuts** • Format: **VHS** • PVP: **2875 ptes.**

- • • Aquest vídeo mostra una sèrie d'estratègies, situacions i materials per al treball de comunicació i llenguatge al parvulari, tot ell en el marc de la Reforma Educativa.

Altres títols de la col.lecció:

- ***L'organització de la classe de 3 anys.***
Amb la col.laboració del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya.
- ***L'observació i l'experimentació al parvulari.***
- ***El coneixement d'un mateix.*** (En preparació)

Distribució: **Triangle S.L.** C/ Lepanto, 135-137 • 08013 Barcelona.

Tel. (93) 265 18 21 • Fax (93) 265 15 94

R
S **E** **N**
S **A** **T**

Associació de Mestres
Rosa Sensat

Còrsega 271, baixos
Tel. (93) 237 07 01
Fax (93) 415 36 80
BBSRS (93) 415 67 79
08008 Barcelona

X Aniversari del servei de biblioteques escolars «L'Amic de Paper» 1984-1994

Parlar de biblioteques escolars a Catalunya aquests darrers anys, és parlar del servei de Biblioteques Escolars l'Amic de Paper.

«Perspectiva Escolar» es vol fer ressó de la tasca duta a terme per l'equip de mestres i bibliotecàries de l'Amic de Paper que durant aquests deu anys han fet i fan possible l'organització de les biblioteques a les escoles, garantint-ne el suport tècnic per a fomentar el gust per la lectura en els infants i els joves.

Fa uns anys l'Anna M. Roig, directora del servei, ens deia «...l'Amic de Paper és una associació formada per mestres i bibliotecàries que vol promoure la lectura i facilitar l'organització i la dinamització de les biblioteques escolars». Avui recollim les dades sobre la feina duta a terme per aquesta associació i veiem que no està a mig camí sinó que ha avançat en un camí que no

es pot perdre i que ja seria hora que no tan sols es reconegués la seva feina com a necessària sinó també que hi hagués un desplegament legal adequat perquè el bon funcionament de la biblioteca no sigui solament gràcies al voluntarisme del mestre, sinó que, a més, se li reconeguïn les hores de dedicació.

Balanç d'una feina de 10 anys

L'Amic de Paper amb el seu servei de fons bibliogràfic ha aconseguit arribar a 1.252 escoles públiques de Catalunya, és a dir, al 76,5% de la seva totalitat, amb el següent repartiment geogràfic per comarques::

Com. de Barcelona - 821 centres - 88%

Com. de Lleida - 149 centres - 61%

Com. de Tarragona - 117 centres - 49%

Com. de Girona - 217 centre - 76%

Els llibres els entreguen a les escoles folrats, degudament preparats per als préstecs i amb les fitxes necessàries per a fer els catàlegs. Tot això per a facilitar la feina del mestre bibliotecari. A més, les seleccions de llibres infantils i juvenils que ofereixen per fer les comandes presenten els llibres agrupats per edats i cicles d'aprenentatge entre els quals l'escola tria el seu lot.

La tasca de l'Amic de Paper no consisteix solament en l'adequada selecció dels llibres i la preparació tècnica sinó també en les tasques de formació i assessorament sobre organització i dinamització de la biblioteca escolar.

En aquesta línia l'Amic de Paper ha fet les següents activitats:

- Seminaris, cursos de 60 hores i cursos de 12/30 hores, repartits en 25 municipis de les diferents comarques de Catalunya i amb la participació de 949 mestres que tenen la voluntat d'especialitzar-se en tasques de biblioteca.
- Actuacions d'assessorament i dinamització en 408 centres escolars.
- Campanyes a escoles rurals, en 84 sessions d'assessorament tècnic.
- 1.285 visites-assessorament d'un bibliotecari del servei a les escoles.

L'envergadura dels serveis duts a terme i la quantitat d'escoles i mestres que s'hi han acollit és suficient per denotar amb tota claredat la necessitat que tenen les escoles del mestre especialitzat en biblioteconomia i el reconeixement de la dedicació a la dinamització d'una biblioteca i els serveis que se'n desprenen per al seu bon funcionament.

Felicitem tots els professionals de l'Amic de Paper per la feina que han fet i fan i agraïm les bases que posen perquè els infants i joves puguin trobar el gust per la lectura i també per avançar en un servei imprescindible per millorar la qualitat de l'ensenyament.

Lliurament de Premis

Lliurament del XIV Premi Rosa Sensat de Pedagogia

El proppassat dia 16 de desembre es lliurà el XIV Premi Rosa Sensat de Pedagogia, convocat per l'Associació de Mestres Rosa Sensat conjuntament amb el Ministeri d'Educació i Ciència, Edicions 62 i Editorial Celeste.

En aquesta convocatòria el jurat va atorgar el premi *ex aequo* per unanimitat a les obres següents:

* *El asociacionismo juvenil como alternativa de cambio social. «Nueva Juventud de Trille», una experiencia de Desarrollo Comunitario*, de la qual és autor Cándido Gutiérrez Nieto.

Aquesta obra descriu una interessant i singular experiència sobre la creació i el desenvolupament durant deu anys d'una associació juvenil partint dels problemes socio-laborals d'un barri de Cadis, ana-

litzats des de la reflexió, l'acció, la construcció, la crítica i la transformació. Actualment té creades dues cooperatives amb cinquanta joves, un grup d'animació socio-cultural, un grup d'animació de presons, pisos d'acollida, reinserció de joves i un centre autònom de desintoxicació.

* *Projecte sobre el tractament del cos, el moviment i la seva capacitat expressiva i comunicativa a l'educació infantil, de la qual és autora Àngels Hugas i Batlle.*

És un treball obert i pràctic sobre una experiència feta a Barcelona, en l'etapa d'educació infantil, al voltant del moviment, la comunicació i l'expressió. Es basa en la importància del coneixement i l'observació del propi cos en les accions diàries. Pretén millorar el repertori no verbal del nen i de la nena com a punt de partida d'una acció educativa global, de desenvolupament harmònic de la persona. L'autora contextualitza l'experiència a l'entorn geogràfic i socio-econòmic, al grup classe i a l'escola, als seus objectius i funció. També descriu amb detall i avalua la programació seguida.

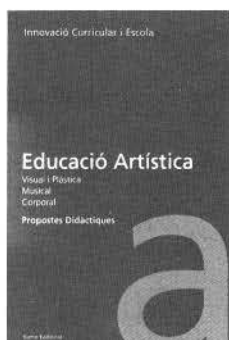
Des de «Perspectiva Escolar» felicitem l'autor i autora premiats.

Premi Joaquim Ruyra

A la 44a. Festa de les Lletres Catalanes de la Nit de «Santa Llúcia» celebrada a Solsona el 17 de desembre proppassat, la nostra companya del Consell de Redacció de «Perspectiva Escolar» Montserrat Galícia va guanyar el 21è Premi «Joaquim Ruyra» de novel·les per a nois i noies amb l'obra *Sommies, estimada?*

Segons ella diu, «l'obra és una història d'amor en clau de futur, de ciència ficció amb dosis d'intriga».

Des d'aquí volem felicitar la Montserrat i encoratjar-la, perquè, a més de fer de mestra, continuï escrivint i obtenint els reconeixements merescuts.

Novetats bibliogràfiques

Biblioteca Rosa Sensat

Alimentació i nutrició. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Dep. d'Ensenyament, 1994 (Quaderns d'educació per a la salut a l'escola)

Extracte de l'índex:

Educació per a la salut; Els eixos transversals del currículum; conceptes bàsics sobre l'alimentació i la nutrició; Aspectes d'higiene i de tecnologia alimentària; L'alimentació signe d'identitat i de cultura; Hàbits alimentaris; Continguts i finalitats; Orientacions didàctiques i per a l'avaluació; Exemples d'unitats de programació; Activitats; Fitxes de treball.

BASSA I MARTÍN, R. *Literatura infantil catalana i educació (1939-1985)*. Palma de Mallorca: Conselleria de Cultura, Educació i Esports. Dir. Gral. d'Educació: Moll, 1994

Extracte de l'índex:
El llibre infantil català de postguerra (1939-1985). Períodes històrics; El missatge educatiu del llibre infantil català (1939-1961), (1962-70), (1971-1975) i (1975-1985); Conclusions generals.

BAUTISTA GARCÍA-VERA, A. *Las nuevas tecno-*

logías en la capacitación docente. Madrid: Visor, 1994 (Aprendizaje Visor; 103)

Extracte de l'índex:

Cultura, curriculum y medios; Uso de los medios en la enseñanza; El vídeo en la formación del profesorado; El ordenador en la capacitación docente; La capacitación docente basada en las telecomunicaciones.

CONFÉRENCE MIXTE CEMT/CONSEIL DE L'EUROPE (4: 1994: Strasbourg). *Sensibilisation et éducation des enfants et des adolescents aux problèmes de sécurité routière*. Paris: OCDE, 1994

Extracte de l'índex:

Actions de sécurité routière en République fédérale d'Allemagne tenant particulièrement compte des enfants et des adolescents jusqu'à 20 ans; Education routière des enfants et des adolescents en Hongrie; De la maternelle au permis de conduire; Réglementations et structures à la base de l'enseignement et de la formation en matière de sécurité routière au Danemark; Participation des enfants et des adolescents à l'action «sécurité routière».

82 Novetats bibliogràfiques

Educació artística: propostes didàctiques.

IRRSAE Piemont. Vic: EUMO, 1994 (Innovació curricular i escola)

Extracte de l'índex:

La comunicació no verbal a la vida quotidiana; el llenguatge visual: dibuix i pintura; Interpretar la imatge: fotografia, cinema i televisió; Escola, museu, patrimoni cultural, territori; Educació musical; Educació física; La pràctica didàctica en l'educació motora; L'educació teatral.

EGAN, K. *Fantasía e imaginación: su poder en la enseñanza: una alternativa a la enseñanza y el aprendizaje en la educación infantil y primaria.* Madrid: Ministerio de Educación y Ciencia: Morata, 1994 (Pedagogía: educación infantil y primaria)

Extracte de l'índex:

Imaginación y aprendizaje; Cuentos, metáforas y objetivos; La fórmula del cuento en el curriculum; el curriculum de la escuela primaria.

La formation professionnelle des jeunes: pour des politiques et des pratiques cohérentes. Paris: OCDE, 1994

MCCARTHY, C. *Racismo y curriculum: la desigualdad social y las teorías y políticas de las diferencias en la investigación contemporánea sobre la enseñanza.* La Coruña: Fundación Paideia; Madrid: Morata, 1994 (Pedagogía: Educación crítica)

Extracte de l'índex:

Introducción: raza y curriculum; Explicaciones de la desigualdad racial en la escolarización; La solución multicultural; La desigualdad racial y el reto de la Reforma educativa.

PÉREZ PEREIRA, M.; CASTRO, J. *El desarrollo psicológico de los niños ciegos en la primera infancia.* Barcelona: Paidós, 1994 (Psicología, psiquiatría, psicoterapia; 137)

Extracte de l'índex:

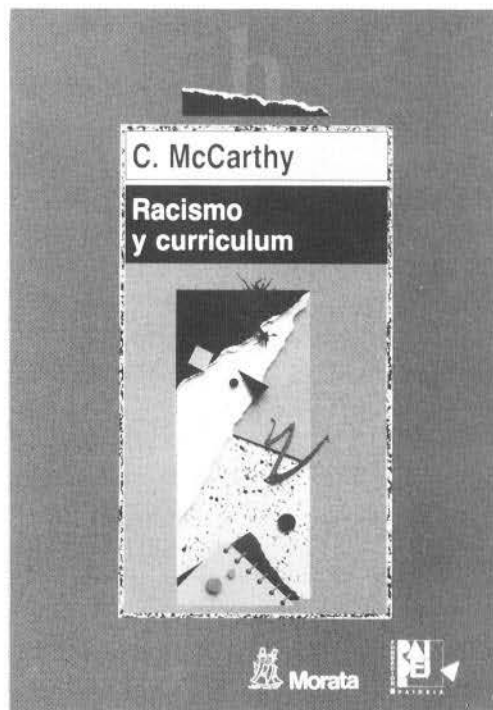
Desarrollo motor, cognitivo, de la inter-

acción social, la comunicación y el apego; Conclusiones finales y perspectivas en la intervención.

Todos los juegos del mundo. Barcelona: Planeta, 1994 (Enciclopedias Planeta)

Extracte de l'índex:

Juegos de naipes; Juegos de habilidad y precisión; Juegos infantiles y juveniles; Juegos de azar, de mesa, de lógica e ingenio, de memoria y culturales.

Textos legals

DOG

28-12-1994

Decret 331/1994, de 29 de setembre, pel qual s'estableix l'ordenació curricular dels ensenyaments musicals de grau mitjà i se'n regula la prova d'accés.

Decret 332/1994, de 4 de novembre, pel qual s'estableix l'ordenació general dels ensenyaments de formació professional específica a Catalunya.

30-12-1994

Resolució de 23 de desembre de 1994, per la qual es convoquen proves selectives per ingressar en el cos de professors d'ensenyament secundari en l'especialitat de Psicologia i pedagogia en places classificades per a funcionaris.

Resolució de 28 de desembre de 1994, per la qual es convoquen proves

selectives per ingressar en el cos de mestres en places classificades per a funcionaris.

9-1-1995

Ordre de 20 de desembre de 1994, per la qual s'estableix la normativa per al desenvolupament de la formació professional de segon grau en règim lliure.

Cartes al director

20 de gener de 1995

Benvolgut senyor
director:

Diuen que un any en la vida d'un gos equival a set anys en la vida d'una persona. Quina equivalència deuen tenir vint anys d'una revista? Només sé dir-li que des d'aquell desembre de 1974 «Perspectiva Escolar» m'ha acompanyat cada mes. Puc assegurar-li que n'he tret moltes idees que m'han fet servei en la meua feina de mestra i puc assegurar-li que en molts articles he trobat respostes, però, sobretot, la revista m'ha plantejat nous interrogants. Gràcies i felicitats, senyor director. Felicitem-nos tots,

perquè revistes com «Perspectiva Escolar» són obres col·lectives, com col·lectiva és la reflexió i la feina que fem els moviments.

En Cinto, el meu marit, sempre diu que faig volar coloms, però l'altre dia, quan va descobrir que la revista havia arribat als seus vint anys, em va sorprendre amb un pastís amb vint espelmes, és clar, i amb una miqueta de cava.

Vaig alçar la copa per vostè, per la gent del consell de redacció, per la colla de Rosa Sensat i per la resta de moviments. I per tots els nens i nenes que han tingut una mestra millor gràcies a la revista.

Vaig posar l'últim número al bell mig de la taula del menjador, engalanada com una núvia, i al costat d'una branca d'olivera. I vaig pensar en el Biel Dalmau. I vaig brindar, sobretot, per ell.

Una abraçada.

Mireia Puig

NOVETAT

Recursos per aprendre a escoltar la música

Josep M. Vilar

Col.lecció "Dossiers Rosa Sensat", 48

PVP: 2.950 ptes.

Escoltar música és una de les maneres més importants de viure-la, d'accedir als productes musicals que la nostra societat ens posa a l'abast.

Es pot aprendre a escoltar música. Ensenyar-ne serà, doncs, un dels objectius de la formació integral que volem donar als nostres alumnes.

Aquest conjunt de materials que us presentem, 81 fitxes d'audicions de fragments d'obres, pretén facilitar recursos.

Distribució: **Triangle S.L.** C/ de Lepanto, 135-137 • 08013 BARCELONA
Tel. (93) 265 18 21 • Fax (93) 265 15 94

R O S A
S E N
S A T

Associació de Mestres
Rosa Sensat

Còrsega 271, baixos
Tel. (93) 237 07 01
Fax (93) 415 36 80
BBSRS (93) 415 67 79
08008 Barcelona

Editorial
Barcanova

Projecte Polzet

Llibres amb arrels

Educació Primària / Cicle Inicial

 nova